GILGAMESH

Kertomus
ikuisen elämän
etsimisestä

Suomentanut Jaakko Hämeen-Anttila

7. - en

F - surol 29/3-08

Gilgamesh

*

*

GILGAMESH

Kertomus
ikuisen elämän
etsimisestä

HUMANISTINEN
TAIDELISTORIA

Suomentanut Jaakko Hämeen-Anttila

HELDA Open Books

Tämän teoksen on julkaissut e-kirjana Helsingin yliopiston kirjasto Basam Books Oy:n, suomentaja Jaakko Hämeen-Anttilan ja muiden oikeudenomistajien luvalla. Teos on lisensoitu avoimella CC BY 4.0 -lisenssillä.

ISBN: 978-951-51-5038-7 (pdf)
DOI: 10.31885/9789515150387

Suomennettu akkadinkielisestä alkutekstistä.

Tämän teoksen julkaisemiseen on saatu Suomen Kirjasäätiön valikoivaa tuotantotukea.

© Basam Books 2000, 3. painos 2003
ISBN 952-9842-86-4

Kannen kuva: Lehtikuva Oy / Superstock

Kansi Jari Silvennoinen
Taitto Samppa Ranta, Punavuoren Folio Oy
Paino Dark Oy, Vantaa

Basam Books Oy
PL 354, 00121 Helsinki
www.basambooks.com

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT 7

ESIPUHE 9

Gilgamesh-epoksen historia 9

Teoksen tulkinnasta 25

Tästä käännöksestä 30

KIRJALLISUUTTA 32

ENSIMMÄINEN TAULU 35

TOINEN TAULU 51

KOLMAS TAULU 66

NELJÄS TAULU 74

VIIDES TAULU 89

KUUDES TAULU 101

SEITSEMÄS TAULU 112

KAHDEKSAS TAULU 125

YHDEKSÄS TAULU 133

KYMMENES TAULU 141

YHDESTOISTA TAULU 159

KAHDESTOISTA TAULU 179

Selityksiä 189

ALKUSANAT

Syksyllä 1984 minulla oli tilaisuus lukea Gilgamesh-epos alkukielisenä läpi professori Simo Parpolan johdolla. Yhteisiä tunteja maailman vanhimman täysmittaisen eepoksen parissa edelsivät – minun puoleltani – työntäyteiset illat valmistautuessani kääntämään eeposta osana assyriologian opintojani.

Viimeiset pari vuosikymmentä olen paneutunut arabialaisen ja persialaisen kirjallisuuden tutkimiseen, mutta lopulta ajatus Gilgamesh-epoksen suomentamisesta nousi esiin keskusteluissa kustantajani kanssa ja kaivoin esille vanhat muistiinpanoni ja ryhdyin työhön.

Eepoksen uusi käännös ilmestyy nyt uuden vuosikokouksen alkaessa, 57 vuotta Armas Salosen jo vanhentuneen käännöksen jälkeen. Toivon, että epos löytää uuden sukupolven suomalaisia lukijoita ja avaa uusia näkökulmia mesopotamialaiseen uskontoon ja kulttuuriin, jotka nyt tunnetaan paljon paremmin kuin puoli vuosisataa sitten.

Haluan omistaa tämän käännöksen professori Simo Parpolalle, vähäisenä merkinä siitä arvostuksesta, jota tunnen hänen työtään kohtaan, ja pienenä kiitoksena niistä vuosista, joina hän tutustutti minut Assyrian kiehtovaan kulttuuriperintöön. Minusta ei ehkä tullut assyriologia, mutta monet Simon ajatukset jäivät kuitenkin itämään.

Vantaalla, 26.2.2000

Jaakko Hämeen-Anttila

ESIPUHE

Gilgamesh-epoksen historia

Lähes viisi vuosituhatta sitten, joskus vuosien 2800 ja 2600 eKr. välillä, hallitsi Urukin kaupungissa, Raamatun Erekissä (1Moos 10:10), sumerilainen kuningas Gilgamesh.

Toisin kuin monet muut samanaikaiset hallitsijat, Gilgamesh ei jättänyt jälkeensä piirtokirjoituksia, mutta sumerilainen kuningaslista mainitsee hänet Urukin ensimmäisen dynastian viidentenä hallitsijana, ja lienee aiheellista pitää häntä historiallisena henkilönä. Gilgamesh teki vaikutuksen aikalaisiinsa, ja jo pari vuosisataa myöhemmin häntä palvottiin jumalana; sittemmin Gilgameshin osaksi vakiintui toimia manalan tuomarina, mistä syystä hänen nimensä esiintyy pitkään myös maagisissa teksteissä. – Itse eepoksessa Gilgameshin ja hänen toverinsa Enkidun nimet kirjoitetaankin jumalaa tarkoittavan ns. determinatiivin kera (d=Gilgamesh; d=Enkidu) sen sijaan, että ne kirjoitettaisiin tavallisina henkilönniminä (vrt. m=Utnapishtim).

Gilgameshin uskonnollinen rooli ei kuitenkaan hillinnyt hänestä kerrottujen tarinoiden kehittymistä, päinvastoin. Alun perin Gilgamesh-tarinat syntyivät ilmeisesti

suullisessa muodossa, ja ensimmäiset kirjalliset tarinat on ajoitettu vuosien 2100–2000 eKr. tietämille.

Varhaisimmat kertomukset Gilgameshista seipitettiin sumeriksi, jo toisella vuosituhannella eKr. sammuneella kielellä, jonka kielisukulaisia ei tunneta ja jonka rakennetta ei vielääkään täysin ymmärretä.

Sumerien eepinen runous eli myöhemmin oppineena kirjallisuutena, ja muinaisbabylonialaisella kaudella (2000–1600 eKr.) laadittiin meille säilyneitä kopioita Gilgameshista kertovista teksteistä. Sumerit eivät kuitenkaan vielä seipittäneet yhtenäistä eeposta Gilgameshista vaan vain yksittäisiä kertovia runoelmia. Ns. Gilgamesh-sykliin kuuluu puolen tusinaa lyhyttä teosta, joista tärkeimmät ovat:

1. *Gilgamesh ja elävien maa*
2. *Gilgamesh ja Taivaan Sonni*
3. *Gilgameshin kuolema*
4. *Gilgamesh ja Agga*
5. *Gilgamesh, Enkidu ja manala*

Lisäksi Gilgameshille laadittiin hymnejä (Shulgin hymnit, 2094–2047 eKr.), ja erillisiä mainintoja hänestä löytyy muualtakin.

Näiden Gilgamesh-tarinoiden lisäksi sumercilta on peräisin myös joukko muita kirjoituksia, jotka ovat vaikut-

taneet eepoksen syntyyn. Tärkein näistä on vedenpaisumus kertomus, joka varsinaisessa eepoksessa on muutettu Utnapishtimin ensimmäisessä persoonassa kertomaksi muistelmaksi (XI:4–55). Samoin *Inannan manalanmatka* -niminen kertomus on vaikuttanut eepoksen syntymään; akkadiksi sama kertomus tunnetaan nimellä *Ishtarin manalanmatka*. Myös myöhemmän kehityksensä aikana eepos eli kiinteässä yhteydessä muuhun mesopotamialaiseen kirjallisuuteen, toimien sekä antavana että saavana osapuolena. Tältä kannalta Gilgamesh on läpileikkaus mesopotamialaisesta kirjallisuudesta.

Toisaalta kaikki Gilgamesh-syklin tarinat eivät päätyneet eepoksen rakennusaineiksi. *Gilgamesh ja Agga* on historiallinen kertomus, johon eepoksessa ei ole mitään viittauksia, ja myös *Gilgameshin kuolema* on eepoksesta erillinen. Toisaalta *Gilgamesh, Enkidu ja manala* -kertomuksen jälkimmäinen osa puolestaan muodostaa lähes sellaisenaan, akkadiksi käännettynä, eepoksen XII taulun.

Kunnia Gilgameshin kirjallisen potentiaalin havaitsemisesta kuuluu siis sumereille, mutta varsinainen eepos syntyi vasta myöhemmin, akkadinkielisessä kirjallisuudessa. Akkadi on toinen Mesopotamian, eli nykyisen Irakin, muinaisista sivistyskielistä ja se on sukua nykyäänkin alueella puhutulle arabian kielelle. Akkadikin sammui pu-

huttuna kielenä jo ennen ajanlaskumme alkua – kirjallisen kielenä se sinnitteli tosin vielä hieman pidempään – mutta se kuuluu paremmin tunnettuun seemiläisten kielten kieliperheeseen ja sitä ymmärretään nykyään jo erittäin hyvin.

Varsinaisen Gilgamesh-epoksen, yhtenäisen runoelman, synty kuuluu jo akkadinkieliseen kauteen. Muinaisbabylonialaisella kaudella (2000–1600 eKr.) erillisistä sumerinkielisistä tarinoista muokattiin yhtenäinen, akkadinkielinen epos, ja Gilgamesh oli samalla aloittanut monikielisen vaelluksensa; sumerilaisesta kuninkaasta oli tullut myyttinen hahmo akkadinkieliseen kirjallisuuteen.

Gilgameshin suosio ei rajoittunut vain akkadiin. Myöhemmiltä ajoilta tunnemme epoksen käännökset ainakin heetiksi ja hurriksi; edellinen on Lähi-idän vanhin indocurooppalainen kieli, jälkimmäinen taas alueen paikallisia kielisirpaleita, joiden mahdollisia sukulaisia täytyy etsiä Kaukasuksen alueelta. Heetiksi ja hurriksi epoksesta tunnetaan kuitenkin vain fragmentteja, mikä tarkoittanee, ettei Gilgamesh-epos koskaan täysin vakiinnuttanut paikkaansa heetin- ja hurrinkielisessä kirjallisuudessa. Teos tunnettiin mutta sitä ei kopioitu läheskään yhtä ahkerasti kuin akkadinkielistä alkutekstiä.

Lähi-idän ulkopuolelle Gilgamesh-epos ei kuitenkaan levinnyt, vaikka itse Gilgameshin hahmo oli tuttu vielä an-

tiikin kreikkalaisille ja manalan tuomarina Gilgamesh säilytti kuuluisuutensa aramealaisessa magiassa.

Gilgamesh-epoksen kehityshistoria on hyvä esimerkki sumerilaisen kirjallisuuden välittymisestä myöhemmille kansoille. Mesopotamian kulttuuri oli alkuvaiheissaan kaksikielistä; vanhempi sumeri oli pitkään akkadinkielisten kansojen sivistyskieli, aivan kuten latina säilyi halki keskiajan Euroopan oppineena kielenä ja arabia on yhä edelleen tietyssä määrin koko islamilaisen maailman yhteinen uskonnollinen kieli.

Hyvin huomattava osa sumerinkielisestä kirjallisuudesta joko käännettiin tai mukailtiin akkadiksi. Tälle suunnattomalle käännösurakalle vetää vanhan ajan historiassa vertoja vain kreikankielisen kirjallisuuden välittäminen latinaksi. Akkadinkielisistä suurvalloista, lähinnä Babylonias- ta ja Assyriasta, tämä kirjallisuuserintö säteili kaikkialle Lähi-itään ja vaikutti etäisemmin myös Euroopan puolel- la; ilman mesopotamialaista kirjallisuutta ei homeerinen- kaan runous olisi kehittynyt sellaiseksi kuin se kehittyi.

Sumerilaisen Gilgamesh-syklin osia ei kuitenkaan käännetty sellaisinaan akkadiksi, vaan kaikki epoksen muinaisbabylonialaiset osat ovat hyvin vapaita mukaelmia. On mahdollista, että akkadinkielisen, yhtenäisen epoksen luojat käyttivät myös suullista ainesta hyväkseen; Gilga-

meshista saatettiin hyvinkin vielä kertoilla eeppisiä tarinoita sumeriksi kansan keskuudessa.

Gilgamesh-epoksen muinaisbabylonialaiseen versioon tiedetään tekstilöytöjen perusteella kuuluneen ainakin taulut I-V ja VII-X; XII taulu sen sijaan liitettiin eepokseen luultavasti vasta myöhemmin, minkä puolesta puhuu sekin, että toisin kuin muut osat eepoksesta, XII taulu on lähes sananmukainen käännös sumerista.

Muinaisbabylonialaisen version laatijaa ei tunneta nimestä, mutta teoksen yhtenäinen tyyli tekee mahdolliseksi sen, että kyse on nimenomaan yhdestä, hyvin luomisvoimaisesta tekijästä. Itse teos tunnettiin Mesopotamiasa nimellä *Shutur eli sharri* "Muita kuninkaita suurempi" (ks. I:8), sanat, joilla tämä versio on alkanut.

Muinaisbabylonialainen versio Gilgamesh-epoksesta ei kuitenkaan ollut mesopotamialaisen kehityksen päätepiste, vaan mitä itse yhtenäiseen eepokseen tulee, oikeastaan vasta sen alku. Keskibabylonialaiselta kaudelta (1600–1000 eKr.) kirjallisuutta on säilynyt nykyaikoihin vain niukalti, joten ei ole yllättävää, että myös Gilgamesh-epoksen historia tunnetaan huonommin tuolta aikakaudelta. Lähinnä 1300-luvulta eKr. on kuitenkin säilynyt tekstifragmentteja, jotka todistavat, että eepos säilytti suosionsa läpi pimeiden vuosisatojen.

Myös eepoksen leviäminen Mesopotamian ulkopuolelle sai pontta keskibabylonialaisella kaudella. Sekä hurri- ja heetinkielinen käännös että heetinkielinen lyhennelmä laadittiin juuri tänä aikana, ja vaikka molemmista on säilynyt vain pieni määrä fragmentteja, ne riittävät todistamaan eepoksen kansainvälisestä suosioista ja elinvoimaisuudesta. Itse asiassa ei liene liioittelevaa sanoa, että Gilgamesh oli ennen keskiaikaa yleisimmin käännetty kaunokirjallinen teos, tunnetaanhan sen osia neljällä muinaisajan johtavalla sivistyskielillä (sumeri, akkadi, hurri, heetti), ja akkadin kohdalla vielä eri murteilla. Edes kreikkalaisen kirjallisuuden siirtäminen Roomaan ei tuonut mukanaan näin monikielistä käännöstyötä; vasta Raamatun myötä käännöskirjallisuus kehittyi huomattavasti laajemmaksi.

Keskibabylonialaiselta kaudelta on peräisin myös akkadinkielinen fragmentti Megiddosta, Palestiinasta, mikä osoittaa, että eepos tunnettiin jo varhain Raamatun syn-tyseuduilla, ja meillä on täysi syy olettaa, että niin Gilgamesh kuin muukin mesopotamialainen kirjallisuus vaikutti osaltaan Raamatun kirjojen muotoutumiseen. Gilgameshin materiaalille löydämme vastineita mm. Raamatun veden-paisumuskertomuksesta (1Moos 7–8, vrt. Gilgamesh XI:4–55) ja Saarnaajasta (4:9–12 ja 9:7–9, vrt. Gilgamesh IV:53–54 ja X:19, selitys).

Missä tapauksissa juuri Gilgamesh on aineiston välitön lähde, on tietysti jo vaikeampi kysymys, tunnetaanhan samaa aineistoa myös muusta kirjallisuudesta. Sen sijaan on selvä, että mesopotamialainen kirjallisuus yleensä vaikutti ratkaisevasti Israelin kansan kirjallisuuden kehittymiseen, aivan kuten mesopotamialainen uskontokin ruokki israelilaista uskonnollista ajattelua, minkä ansiosta niin kristinuskko, juutalaisuus kuin islamkin sisältävät yhä edelleen suuren määrän ainesta, jonka juuria voidaan seurata aina muinaiseen Mesopotamiaan asti.

Muinais- ja keskibabylonialaisissa eepoksen fragmenteissa on huomattavasti enemmän vaihtelua kuin myöhäisessä, ns. standardiversiossa: Gilgamesh-eepos eli pitkään uusiin olosuhteisiin mukautuvana kirjallisena rakenteena, jonka kieltä uudistettiin ja jonka yksittäisiä kohtia kirjoitettiin kokonaan uusiksi kirjallisen – tai uskonnollisen – maun niin vaatiessa. Mitään perinpohjaisia muutoksia eepoksen rakenteeseen ei kuitenkaan tehty enää muinaisbabilonialaisen kauden jälkeen, lukuun ottamatta XII taulun lisäämistä eepoksen loppuun.

Gilgamesh-eeoksen ns. standardiversio tunnetaan lähinnä Assyrian kuningas Assurbanipalin (668–627 eKr.) Ninivessä sijainneesta kirjastosta löytyneistä savitauluista. Assurbanipal oli Lähi-idän muinaisuuden oppineimpia hal-

litsijoita ja hän keräsi intohimoisesti kirjallisuutta. Vanhoja tekstejä hankittiin kirjastoon ja uusia kopioita valmistettiin vanhoista originaaleista, milloin niitä itseään ei voitu kuljettaa Niniven kirjastoon.

Assurbanipalin luoma kirjasto tuhoutui vuonna 612 eKr., mikä jälkipolvien kannalta oli sikäli onnellista, että kirjaston raunioihin hautautuneet savitaulut säilyivät pitkän päälle paremmin kuin ne olisivat ehkä muuten säilyneet. Niinpä myös Gilgamesh-epoksen teksteistä suuri osa on peräisin Ninivestä.

Standardiversio säilyi lähes tuhat vuotta epoksen päämuotona; tekstifragmentteja on löydetty vuosien 800 ja 130 eKr. väliltä. Tällä kaudella epos sai suhteellisen vakiintuneen muodon; muinais- ja keskibabylonialaisilla kausilla eri käsikirjoitukset tarjoavat hyvinkin vahvasti toisistaan poikkeavia versioita, mutta myöhäiskaudella kaikki käsikirjoitukset ovat suhteellisen lähellä toisiaan.

Myös säilyneiden käsikirjoitusten määrä on suuri, mikä todistaa teoksen suosioista; parhaiten säilyneestä XI taulusta tunnetaan kymmenkunta eri käsikirjoitusta, jotka ovat säilyneet enemmän tai vähemmän täydellisessä muodossa, ja koko teoksesta tunnetaan nykyään yhteensä 73 erillistä käsikirjoitusta, joista noin puolet on peräisin Assurbanipalin kirjastosta.

Yksi säilyneistä fragmenteista on kaiken lisäksi ilmeisesti koulupojan kirjoittama; myöhäiskaudella eepoksesta tuli koulun "lukusuunnitelman" osa – tosin tämä nimenomainen koulupoika tunnetaan tieteellisessä kirjallisuudessa lähinnä tekemistään virheistä. Viimeinen säilynyt käsi-kirjoitus on puolestaan kirjoitettu n. 130 eKr. ja sen kirjoittaja tiedetään nimeltä; hän oli muudan Bel-ahhe-usur. Näin Gilgamesh-eepoksen kirjallinen historia yltää kahden vuosituhannen mittaiseksi; Shakespearen näytelmät saavuttavat saman iän joskus vuoden 3500 tienoilla.

Standardiversiossa vakiintui teoksen jako kahdeksitoista tauluksi; sama taulujako toistuu kaikissa fragmenteissa, joten kyseessä ei ole satunnainen tekstin jakaminen savitaulun koon mukaan vaan vakiintunut jako kahdeksitoista "lauluksi" – termi, jota muuten heettiläinen käänös käyttää teoksesta. Täydellisenä koko eepos on käsittänyt hieman yli 3000 säettä. Sen alkuperäinen nimi oli *Shanaqba imuru* "Hän, joka syvyydet näki" (1:1), jälleen eepoksen ensimmäisen säkeen mukaan, mikä oli yleinen käytäntö mesopotamialaisessa kirjallisuudessa.

Standardiversio on luultavasti peräisin keskibabylonialaiselta kaudelta, vuoden 1250 eKr. tietämistä, vaikka kaikki sen säilyneet fragmentit ovatkin keskibabylonialaista kautta myöhäisempiä. Suunnilleen näihin aikoihin on mah-

dollisesti myös elänyt ainoa teoksen syntyprosessiin vaikuttanut henkilö, joka tunnetaan nimeltä.

Eräs kirjastoluettelo mainitsee kirjastossa säilytettyjen tekstien joukossa Gilgamesh-epoksen ja kutsuu sitä seuraavalla tavalla: "Gilgamesh-sarja, manaajapappi Sin-leqi-unninnin mukaan". Sin-leqi-unninni ("Sin, kuule rukoukseni") on muuten tuntematon henkilö, eikä hänen suhteestaan eepokseen tiedetä muuta kuin tämä lyhyt maininta.

On kuitenkin selvä, että kirjastoluettelon laatijalle eepoksen tärkein muokkaaja oli Sin-leqi-unninni. Ei ole varmaa, onko juuri hän se "tekijä", jonka käsialaa standardiversio on, mutta tämä on hyvin mahdollista, ellei jopa todennäköistä. Yhtenäisellä eepoksella oli jo lähes vuosihantinen historia ennen Sin-leqi-unninnia, mutta mikäli hän on standardiversion luoja, hän ansaitsee tulla ajatelluksi eepoksen lopullisen muodon tekijänä.

Standardiversio käytti aikaisempaa Gilgamesh-traditiota pitkälti hyväkseen ja tukeutui yhtenäisen eepoksen vanhempiin muotoihin, mutta sen sepittäjällä (tai sepittäjillä) ei kuitenkaan ollut estoja muokata tekstiä toisinaan huomattavastikin. Osa esipuheesta, XII taulu ja monet muutokset muissa tauluissa osoittavat, että kuka sitten onkaan vastuussa standardiversioon tehdyistä muutoksista, hän oli luomisvoimainen ajattelija. On hyvin mahdollista, että juu-

ri hän on tuonut eepokseen sen esoteerisen ulottuvuuden, jonka olemassaolon tuoreet tutkimukset ovat osoittaneet.

Uudessa esipuheessa (I:1–7), joka on lisätty aikaisemman esipuheen eteen, standardiversion laatija vihjaa useaan otteeseen Gilgameshin saavuttamaan tietoon ja salattuun viisauteen (I:1–2). Viisauden saavuttaminen toi Gilgameshille rauhan (I:3), ja on selvä, että myös tekstin lukija saattoi saavuttaa tuon rauhan, lunastavan tiedon, lukemalla eeposta ”rivien välistä”, mahdollisesti nimenomaan opettajan johdolla.

Sumerilaisiin tarinoihin verrattuna standardiversion keskeinen piirre on se, että teoksen polttopiste vaihtui entistä selvemmin sankaritarinoista viisauden tavoitteluksi. Lopullisessa muodossaan Gilgamesh ei enää ole herooinen eepos vaan kertomus viisauden saavuttamisesta. Värikkäät ja jännittävät kohtaukset ovat vain välivaiheita Gilgameshin tiellä kohti todellista viisautta – ajatus, joka sopii hyvin yhteen Sin-leqi-unninnin papillisen taustan kanssa.

Myös päätös lisätä eepokseen aiemmin itsenäisenä kulkenut kertomus Enkidun manalanäystä (XII taulu) on todennäköisesti yhteydessä juuri Gilgameshin viisauden tavoitteluun. Taulua on usein pidetty tarpeettomana lisäyksenä, ja tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, ettei se täysin nivelly yhteen aiemmin kerrotun kanssa – onhan Enkidu XII taulun alussa vielä hengissä.

Nämä tutkijat ovat kuitenkin lyöneet laimin tärkeimmän seikan: standardiversion laatija nimenomaisesti halusi lisätä kertomuksen eepoksen loppuun. XII taulu ei ole satunnainen lisäys, vaan se tarjoaa sen viisauden, jonka Gilgamesh lopulta saavutti – se, että taulu on lisätty eepokseen vasta suhteellisen myöhäisessä vaiheessa, ei tarkoita, että se olisi toisarvoinen standardiversion tulkin kannalta.

Oikeastaan juuri XII taulun myöhäinen liittyminen eepokseen korostaa sen keskeisyyttä. Suuri osa muusta materiaalista tuli viimeisen toimittajan käsiin perinteellisenä aineksena, jonka hän sai ottaa vastaan ikään kuin valmiina. XII taulu on sen sijaan harkittu lisäys aiempaan Gilgamesh-eepokseen.

Standardiversion uudistukset eivät toisaalta liity yksinomaan uskonnollisuuteen. Version sepittäjä oli myös herkkävaistoinen runoilija. Eepoksen standardiversiossa on tehty joitain rohkeita muutoksia varhaisempiin versioihin nähden. Paras esimerkki tästä on vedenpaisumuskertomuksen liittäminen XI tauluun.

Alkuperäisessä muodossaan, joka on säilynyt itsenäisenä kertomuksena Atrahasis-eepoksessa, tarina kerrotaan runoilijan näkökulmasta, kaikkitietävän kertojan kautta kolmannessa persoonassa. Gilgamesh-eepoksen rakenne

kuitenkin edellyttää, että kertojana on sankari itse, Utanapishtim. Niinpä kirjailija on ottanut vanhan kirjallisuuden maailmassa rohkean askelen ja muuttanut koko katkelman ensimmäiseen persoonaan, mikä samalla tuo päähenkilön kokemukset polttopisteeseen ja auttaa lukijaa samaistumaan vedenpaisumuksesta pelastuvaan päähenkilöön.

Standardiversio eli huomattavasti kauemmin kuin Assyrian ja Babylonian imperiumit; niiden valtiollisen mahdin sorruttua kesti vielä lähes puoli vuosituhatta ennen kuin Gilgameshista lakattiin laatimasta uusia kopioita nuolenpääkirjoituksella. Nuolenpääkirjoitus jäi kuitenkin vähitellen pois käytöstä, ja samalla Gilgamesh-eposkin painui unohduksiin; eeposta ei koskaan käännetty esimerkiksi arameaksi, mikä olisi taannut sille suoran välittymisen myöhempisiin kirjallisiin.

Viittauksia Gilgameshin henkilöön löytyy tosin myös nuolenpääkirjallisuuden ulkopuolelta. Kreikaksi kirjoittanut babylonialainen pappi Berossos ei yllättäen mainitse Gilgameshia vuoden 280 eKr. tienoilla kirjoitetussa teoksessaan *Babyloniaka*, jossa hän esittelee laajalti babylonialaista perinnettä – tosin *Babyloniaka* on säilynyt vain fragmentteina myöhemmässä kirjallisuudessa, joten ei ole mahdollonta, ettei hän olisi maininnut Gilgameshia sittemmin kadonneissa osissa.

Sen sijaan Claudius Aelianus (n. 200 jKr.) mainitsee Gilgameshin nimellä *Gilgames* kreikankielisessä teoksessaan *Peri zoon* ("Eläimistä" – tunnetaan myös latinankielisellä nimellä *De natura animalium*). Aelianuksen kertomaa tarinaa ei kuitenkaan tunneta mesopotamialaisesta perinteestä, eikä se sisälly eepokseen, joten on mahdollista, että hänen tietonsa Gilgameshista olivat perin vähäiset ja hän käytti vain Gilgameshin nimeä kertoakseen kreikkalaisperäisen tarinan.

Gilgamesh mainitaan myös ohimennon eräissä mandealaisissa ja aramealaisissa teksteissä, mutta viimeisen kerran – ennen 1800-luvun assyriologeja – hänet mainitsee nimeltä Theodor bar Qoni, 700-luvun lopussa jKr. elänyt nestoriolainen kirjoittaja, joka tuntee Gilgameshin (*Gmignos*; *Gligmos*) muinaisena kuninkaana. Sen jälkeen Gilgamesh unohdettiin, kunnes assyriologit kaivoivat Niniven kirjaston esiin vuosina 1850 ja 1853 ja englantilainen assyriologi George Smith luki ensimmäiset Gilgameshia käsittelevät savitaulut 1870-luvulla, mistä muodostui tieteellinen sensaatio, olihan tutkijoilla nyt ensi kertaa käsissään tekstejä, jotka olivat vaikuttaneet Raamatun kirjojen muotoutumiseen.

Itse tarinat, joita Gilgameshista kerrottiin, olivat kuitenkin niin kiehtovia, etteivät ne unohtuneet keskiaikanaakaan. Vedenpaisumuskertomus, jonka alkuperäinen kon-

teksti oli Gilgamesh-syklin ulkopuolella, säilyi muun muassa kristillisessä perinteessä. Gilgameshin retki ikuista elämää etsimään välittyi ilmeisesti juutalaisen perinteen kautta arabeille, ja Tuhannessa ja yhdessä yössä kerrottu kuningas Buluqiyan tarina muistuttaa läheisesti muinaista esikuvaansa, vaikka onkin muutettu islamilaiseksi kertomukseksi.

TEOKSEN TULKINNASTA

Hyvällä teoksella on aina monta tulkintaa. Gilgamesh-ee-pos ei muodosta tästä poikkeusta, vaan eepos toimii samanaikaisesti monella eri tasolla.

Näkyvin taso on seikkailukertomus, tarina Gilgameshin matkoista, hänen odyssesiastaan. Vanhimmat sumerilaiset tarinat korostivatkin enemmän Gilgameshin sankarillista luonnetta, ja monissa teksteissä, kuten runoelmassa *Gilgamesh ja Agga*, Gilgamesh on vielä lähellä historiallista esikuvaansa, sumerilaisen kaupunkivaltion mahtavaa kuningasta, ja vastaavasti viimeiset kaiut eepoksesta ovat muuttuneet sadunomaiseksi seikkailutarinaksi kuningas Buluqiyasta.

Itse eepoksessa esiin nousee kuitenkin tätä vahvemmin filosofinen taso, kysymys ikuisen elämän etsimisestä. Tällä tasolla keskeiseksi nousee Gilgameshin kuolemanpelko, joka saa ratkaisunsa eepoksen lopussa, nimihenkilön ymmärrettyä ihmisen osan ja tyydyttyä siihen.

Tämä taso kehittyi ilmeisesti juuri muinaisbabylonialaisessa versiossa; vertailtaessa tätä versiota sumerilaisiin tarinoihin tulee näkyviin monia yksityiskohtia, jotka työskentelevät samaan suuntaan, perustelevat Gilgameshin kuole-

manpelkoa ja siitä seuraavaa elämän etsintää. Esimerkiksi Enkidu on sumerilaisissa tarinoissa Gilgameshin palvelija, ei hänen toverinsa niin kuin muinaisbabylonialaisessa ja sitä myöhemmissä versioissa; Enkidun kuolema toimii tehokkaampana motiivina Gilgameshin surulle ja järkytykselle, kun Enkidusta on muokattu hänen toverinsa ja ”veljensä”.

Uusimman tutkimuksen valossa näyttää selvältä, että tämänkin tason alle kätkeytyy vielä kolmas tulkinnan taso. Assyrian uskonnon esoteerista traditiota tutkinut professori Simo Parpola on tuonut julkaisuissaan esille sen, että eepoksen rakenne vastaa assyrialaisessa uskonnossa keskeistä elämänpuuta. Eeposta onkin sen standardimuodossa ilmeisesti käytetty esoteerisena oppitekstinä, jonka lopullinen tulkinta on kulkenut eteenpäin suullisena ja huolellisesti varjeltuna, harvoille varattuna opetuksena – mistä syystä sitä onkin luonnollisesti vaikea rekonstruoida.

Kirjallisen tekstin käyttäminen esoteerisena oppiteks tinä ja sen täyttäminen uudella merkityksellä on Lähi-idän esoteerisissa ja gnostilaisluonteisissa uskonnoissa hyvin tyy pillistä. Kristillisen gnosiksen piirissä esimerkiksi Raamatun luomiskertomuksen taakse rakennettiin toinen oppi järjestelmä, käsitys sielun lankeamisesta materiaaliseen maailmaan; varsinainen, Raamatun mukainen luomiskertomus onkin vain pitkän prosessin viimeinen vaihe.

Parpola on korostanut sitä, että esoteerisella tasolla eepos kuvaa "hengellisen kasvun mystistä tietä, joka huipentuu ylivoimaisen esoteerisen tiedon tavoittamiseen." Yksittäiset taulut vastaavat elämänpuun kymmentä osaa – taulut II ja III jäävät vaille omaa vastinettaan elämänpuussa – jotka samalla kuvastavat ihmisen kehittymistä kohti täydellisyyttä. Näin esimerkiksi jättiläismäinen seetri, joka kaadetaan viidennessä taulussa, vastaa Gilgameshin yhtä jättiläismäistä egoa, joka paitsi vavasi urukilaisia niin kuin ensimmäisessä taulussa kuvataan, myös toimi esteenä hänen omalla tiellään kohti täydellisen ihmisen asemaa. Vastaavasti kahdestoista taulu, jota monet tutkijat ovat pitäneet eepoksesta irrallisena lisäyksenä, on päinvastoin nähtävä eepoksen huipentumana, sinä viisautena, jonka Gilgamesh hankki ja joka tekee hänestä täydellisen ihmisen. XII taulu vastaa elämänpuun latvusta, kruunua.

Näin luettuna Gilgamesh-eepos saa uusia ulottuvuuksia. Paitsi että se kuvaa yhden ihmisen kehittymistä kohti täydellisyyttä, se toimii samalla oppaana myöhemmille Gilgameshin jäljittelijöille. Eepos tarjoaa siis mallin esoteerisesta salaisuudesta kiinnostuneille ihmisille, ja sitä mallia noudattamalla myös he voivat saavuttaa saman viisauden kuin Gilgamesh, mystikkojen esikuva.

Parpola on myös käsitellyt Gilgameshin nimen kirjoitusasua; eepoksessa nimi näet kirjoitetaan hieman yllättävällä tavalla, johon nuolenpääkirjoituksen luonne tarjoaa mahdollisuuden (d=GISH.GIN2.MASH, lue *Gilgamesh*). Nimi kätkee Parpolan mukaan näin kirjoitettuna sisäänsä esoteerisen salaisuuden, joka tarjoaa lukijalle avaimen eepoksen tulkintaan: Gilgameshin retki elämää etsimään paljastuu spirituaaliseksi matkaksi kohti täydellisyyttä. Nimen kirjoitusasun mietiskeleminen on myös mahdollisesti kuulunut spirituaalisiin harjoituksiin, aivan kuten Kabbalassa harjoitetaan kirjainpermutaatioita, kirjainten järjestyksen vaihtelua, meditaatiotekniikkana.

Gilgameshin lisäksi esoteerisen oppitradition kantajaksi kelpasivat Mesopotamiassa myös muut eepisluontoiset tekstit. Ishtarin manalanmatka – joka on antanut vaikutteita myös Gilgamesh-eepokseen – on mahdollisesti tulkittu uudelleen esoteerisen tradition mukaisesti. Tämä teksti kertoo – pintatasollaan – Ishtarin käynnistä manalassa, mutta on täysin mahdollista, että tekstiä on luettu myös allegorisesti, jolloin manalaan lankeava Ishtar vastaisi materiaaliseen, ”kuoleman” maailmaan lankeavaa sielua, joka Ishtarin tavoin joutuu riisumaan vaatteensa – jumalvoimat (*me*) tai valoverhot – langetessaan yhä syvemmälle materian ja pimeyden keskelle. Vastaavasti Ishtarin kohoami-

nen antaa paradigmaattisen mallin uskovalle, jonka tavoitteena on päästä takaisin valomaailmaan, jumalyhteyteen.

On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei esoteerinen tulkinta suinkaan kumoa tai pyyhi pois tekstin muita tulkintoja. Päinvastoin, esoteeristen ajatusrakennelmien ydin ja niiden elinvoima on juuri toisten tulkintatasojen hyödyntämisessä, monitulkintaisuudessa, joka innoittaa etsimään esoteerista salaisuutta kaikkialta, luomaan uusia tulkintoja entuudestaan vailla esoteerista tasoa olleista teksteistä ja ilmiöistä.

Niinpä Gilgameshkin on kertomus ikuisen elämän etsimisestä ja miksei seikkailutarinakin, mutta silti myös uskonnollinen oppiteksti, avain mesopotamialaiseen esoteeriseen perinteeseen.

TÄSTÄ KÄÄNNÖKSESTÄ

Tämän käännöksen pohjana on ollut professori Simo Parpolan laatima tekstieditio (*The Standard Babylonian Epic of Gilgamesh*. State Archives of Assyria Cuneiform Texts 1, 1997), joka tällä hetkellä on ehdottomasti paras ja luotettavin laitos.

Tämän laitoksen rinnalla minun on ollut mahdollista käyttää Andrew Georgen erinomaista käännöstä. George on laatimassa eepoksesta myös editiota, josta tulee aikaan standardieditio. Milloin se on minusta näyttänyt aiheelliselta, olen kääntänyt Georgen tekstin mukaan.

Huomattakoon, että vanhemmasta Salosen sekakäännöksestä poiketen olen pitäytynyt standardibabylonialaisessa versiossa; uusin tutkimus (mm. Tigay) on korostanut, kuinka eepos kehittyessään vuosisatojen mittaan muutti samalla luonnettaan. Tätä taustaa vasten on harhaanjohtavaa täydentää standardiversiota muinaisbabylonialaisesta eepoksesta lainatuilla jaksoilla, milloin niiden kuuluminen standardiversioon ei ole osoitettavissa. Tärkeimmät standardiversiosta puuttuvat jaksot olen kuitenkin kääntänyt erikseen ja liittänyt selitysten joukkoon tai viitannut niihin lyhyesti tekstin keskellä.

Assyriologisessa tutkimustraditiossa on tapana merkitä hyvin suurella huolella tekstin alkuperäinen muoto näkyviin myös käännökseen, joka on siten usein tullut varustetuksi hakasulkein, kysymysmerkein ja kursivoinnein. Olen kuitenkin katsonut paremmaksi luopua tässä käännöksessä siitä pikkutarkkuudesta, jota tieteellisessä työssä vaaditaan, ja ottaa käännöksen pohjaksi – Georgen korjaukset huomioonottaen – sellaisenaan sen tekstimuodon, jonka Parpola on osin editoinut, osin rekonstruoinut. Lisäksi olen eräissä kohdissa itse täydentänyt tekstiä, milloin täydennyksen pääpiirteet ovat minusta olleet suhteellisen selvät. Tästä huolimatta tekstiin on jäänyt runsaasti aukkoja, jotka olen merkinnyt hakasulkeisiin sijoitetuilla pisteillä ([...], [.....]).

Samoin olen pyrkinyt tekemään cepoksesta mahdollisimman luettavan ja siksi toisinaan irtautunut sananmuokaisesta käännöksestä vapaamman ja toivoakseni sulavamman käännöksen eduksi.

Useista aikaisemmista käännöksistä poiketen olen jakanut tekstin säkeistöihin. Uusimman tutkimuksen valossa näyttää luultavalta, että teksti on tarkoitettu näin jaoteltavaksi, ja mm. Andrew George on tuoreessa käännöksessään siirtynyt käyttämään säkeistömuotoa.

KIRJALLISUUTTA

alkuteksti:

Simo Parpola (toim.), *The Standard Babylonian Epic of Gilgamesh*. State Archives of Assyria Cuneiform Texts 1, 1997.

valikoima käännöksiä:

Stephanie Dalley, *Myths from Mesopotamia. Creation, The Flood, Gilgamesh and Others*. The World's Classics. Oxford University Press 1989.

Andrew George, *The Epic of Gilgamesh. The Babylonian Epic Poem and Other Texts in Akkadian and Sumerian*. The Penguin Press 1999.

Armas Salonen, *Gilgameš. Maailman vanhin sankaritaru*. WSOY 1980 [uusi laitos alunperin 1943 ilmestyneestä käännöksestä]

Albert Schott, *Das Gilgamesch-Epos*. Uuden laitoksen toimittanut Wolfram von Soden. Reclam Universal Bibliothek 7235, 1982.

muuta kirjallisuutta:

Simo Parpola, *The Assyrian Tree of Life: Tracing the Origins of Jewish Monotheism and Greek Philosophy*. *Journal of Near Eastern Studies* 52, 1993, s. 161–208.

Simo Parpola, *Assyrian Prophecies*. *State Archives of Assyria* IX. 1997.

Simo Parpola, *Kaksoisvirranmaan uskonto*, teoksessa: Katja Hyry-Juha Pentikäinen (toim.), *Uskonnot maailmassa*. 4., uudistettu painos, WSOY 1999.

Jeffrey H. Tigay, *The Evolution of the Gilgamesh Epic*. *University of Pennsylvania Press* 1982.

ENSIMMÄINEN TAULU

1. Hän, joka syvyydet näki, maan juuretkin,
kaiken tiesi, ymmärsi kaiken!
Gilgamesh, joka syvyydet näki, maan juuretkin,
kaiken tiesi, ymmärsi kaiken!
2. Hän tutki maan ääret,
kaiken viisauden kokosi itselleen,
näki salatut, löysi kätkeyt,
toi tarinan ajoilta ennen Tulvaa.
3. Hän kulki kauas, uupui, sai rauhan,
kirjoitti kiveen kaikki työnsä.
Hän rakensi Urukin tarhan muurin,
pyhän Eannan loistavan kammion.
4. Katso sen muureja, kuin vaskivyötä,
tutki torneja, joihin ei toinen pysty!
Astu muinaiselle kynnykselle,
lähesty Eannaa, Ishtarin asumusta:
sellaista ei saa kukaan muu kuningas aikaan!

5. Nouse Urukin muurille, käyskentele,
tutki perustaa, katsele tiilityötä:
tiilet on poltettu kestäviksi,
seitsemän viisasta perustan laski!
6. Yksi *shar* kaupunkia, yksi tarhoja,
yksi savimaata ja vielä Ishtarin temppeliaukio:
koko Uruk kolme *sharia* ja aukio.
7. Etsi kuparinen rasia,
avaa vaskinen lukko,
aukaise salaisuuksien kansi,
nosta lasuuritaulu ja lue,
kuinka Gilgamesh kulki vaivojen halki.
8. Muita kuninkaita suurempi, kuulu sankari,
urhea Urukin poika, puskeva sonni!
Hän kulki edessä etummaisena,
vaelsi takana veljiensä turvana.
9. Voimakas valli, joukkojen suoja,
raivokas tulva, joka murtaa muurin.
Lugalbandan vävy, Gilgamesh, voimiltaan täydellinen,
ylhäisen lehmän, Ninsunin poika.

10. Hän oli Gilgamesh, täydellinen, hurja,
joka halkaisi solia vuorten väliin,
kaivoi kaivoja vuorten kupeeseen
ja ylitti aavat meret, auringonnousuun asti.
11. Hän tutki maan ääret elämää etsien,
kulki kaukaisen Utnapishtiinin luo.
Hän rakensi Tulvan tuhoamat temppelit,
palautti maailman järjestyksen.
12. Kuka voisi kisata kuninkuudesta,
sanoa Gilgameshin tavoin: "Minä olen kuningas"?
Gilgamesh oli hänen nimensä syntymästä saakka:
kaksi osaa jumalaa, ihmistä yksi.
13. Belet-ili piirsi hänen ruumiinsa hahmon,
Nudimmud muokkasi hänet muotoon,
[...] hiuskiehkuransa ja partansa [...]
14. [...]

15. [.....]
[...] vartalonsa loistava
[...] täydellinen [...]
[.....]
16. Urukin tarhassa hän kulkee,
hän on vahva kuin sonni, pystyssäpäin.
Kukaan ei vastusta häntä, kun hän on ascissaan;
hänen leikkinsä saa toverit varuilleen.
17. Urukin miesten mieli on synkkä,
Gilgamesh ei jätä poikaa isälleen.
Öin ja päivin hän on pöyhkeä kuin [...];
hän, Urukin tarhan paimen!
18. Gilgamesh on heidän paimenensa
mutta hän ei jätä tytärtä äidilleen.
Soturien tyttäret, miesten morsiamet
valittivat Gilgameshista jumalille:
19. "Gilgamesh on vahva, tietävä ja viisas,
mutta hän ei säästä neitoa sulhaselle!"
Soturien tytärten, miesten morsianten
valitus kuului jumalten korviin.

20. Taivaan jumalat katsoivat Urukin herraa:
"Aruru, oletpa luonut pöyhkeän sonnin:
kukaan ei vastusta häntä, kun hän on aseissaan;
21. hänen leikkinsä saa toverit varuilleen.
Gilgamesh ei jätä poikaa isälleen.
Öin ja päivin hän on pöyhkeä kuin [...];
hän, Urukin tarhan paimen!
22. Hän on heidän paimenensa.
Gilgamesh on vahva, tietävä ja viisas,
mutta hän ei säästä neitoa sulhaselle!"
23. Soturien tytärten, miesten morsianten
valitus kuului jumalten korviin.
24. Jumalat kutsuivat mahtavan Arurun:
"Sinä, Aruru, olet luonut ihmisen;
luo nyt se, mitä Anu mielessään miettii:
25. olkoon hänellä samanlainen hurja sydän!
Kun he kaksi kamppailevat, saa Uruk rauhan!"
Aruru tuon kuullessaan
loi sen, mitä Anu mielessään mietti.

26. Aruru pesi kätensä puhtaiksi,
otti sormiinsa savea ja heitti tasangolle,
loi alkumies Enkidun, sankarin,
hiljaisuuden lapsen, Ninurtan joukon.
27. Koko ruumis karvan peitossa,
hiukset pitkät kuin naisen,
kiehkurat kasvoivat runsaina kuin Nisaba.
Ei hän tuntenut ihmisiä eikä maita.
28. Hän kulki Shakkanin asussa,
söi ruohoa gasellien kanssa,
karjan seassa vaelsi joelle juomaan
ja tyydytti janonsa laumojen kanssa.
29. Metsämies, ansastaja
näki hänet juomapaikan luona,
näki hänet kolmena päivänä juomapaikan luona.
Metsämies näki hänet ja kauhistui
mutta Enkidu ja karja menivät tielleen.

30. Mies oli synkkä, vaiti ja kauhistunut,
mieli mustana, kasvot harmaat.
Huoli kasvoi hänen sisimmissään;
hän näytti kaukaisten polkujen vaeltajalta.
31. Metsämies avasi suunsa, lausui isälleen:
"Isä, näin juomapaikalla miehen,
vahvimman maassa ja voimakkaaimman,
väkivahvan kuin Anun joukko.
32. Hän vaeltelee tasangolla,
syö ruohoa karjan kanssa,
suuntaa kulkunsa joelle juomaan!
Minä pelkään, en uskalla lähemmäs mennä!
33. Hän täyttää kaivamani kuopat,
repii rakentamani ansat,
hän päästää käsistäni tasangon karjan,
ei salli minun tehdä metsämiehen työtä!"
34. Isä avasi suunsa, lausui metsästäjälle:
"Poikani, Urukin kaupungissa asuu Gilgamesh;
kukaan ei ole häntä vahvempi.
Hän on väkivahva kuin Anun joukko.

35. Mene hänen luokseen Urukin kaupunkiin,
älä luota miehen voimaan.
Mene, metsämies, tuo kanssasi ilotyttö Shamhat
[.....] mahtavalle.
36. Kun sitten karja saapuu juomaan,
Shamhat riisukoon vaatteensa, näyttäköön sulonsa.
Enkidu näkee tytön, tulee lähemmäs,
ja karja, jonka luona hän varttui, alkaa vieroä häntä."
37. Metsämies kuuli isänsä neuvon,
lähti Gilgameshin luo.
Hän lähti matkaan ja suuntasi Urukin kaupunkiin,
tuli Gilgameshin luo ja virkkoi:
38. "Näin juomapaikalla miehen,
vahvimman maassa ja voimakkaimman,
väkivahvan kuin Anun joukko.
39. Hän vaeltelee tasangolla,
syö ruohoa karjan kanssa,
suuntaa kulkunsa joelle juomaan!
Minä pelkään, en uskalla lähemmäs mennä!

40. Hän täyttää kaivamani kuopat,
repii rakentamani ansat,
hän päästää käsistäni tasangon karjan,
ei salli minun tehdä metsämiehen työtä!"
41. Gilgamesh lausui metsästäjälle:
"Mene, metsämies, vie kanssasi ilotyttö Shamhat
[.....] mahtavalle.
42. Kun sitten karja saapuu juomaan,
Shamhat riisukoon vaatteensa, näyttäköön sulonsa.
Enkidu näkee tytön, tulee lähemmäs,
ja karja, jonka luona hän varttui, alkaa vieroä häntä."
43. Metsämies lähti, vei kanssaan ilotyttö Shamhatin.
He lähtivät matkaan, kulkivat suoraa tietä.
Kolmantena päivänä he saapuivat perille;
metsämies ja ilotyttö asettuivat valmiiksi.
44. He istuivat juomapaikan luona päivän, toisenkin,
kunnes karja saapui joelle juomaan.
Laumat saapuivat juodakseen kyllin
samoin kuin Enkidu, ylämaan lapsi.

45. Hän söi ruohoa gasellien kanssa,
karjan seassa vaelsi joelle juomaan
ja tyydytti janonsa laumojen kanssa.
Shamhat näki hänet, villimiehen,
tasangolla varttuneen raakalaisen.
46. "Tuossa hän on, Shamhat! Paljasta povesi,
avaa vulvasi, anna hänen ottaa sinut.
Älä pelkää vaan suutele häntä;
kun hän näkee sinut, hän tulee tänne.
47. Levitä vaatteesi, anna hänen maata sinut;
tee villimiehelle naisen työtä.
Karja, jonka luona hän varttui, alkaa vieroä häntä,
kun hänen halunsa nousee sinun päälläsi."
48. Shamhat heitti pois alimman vaatteen,
avasi vulvansa ja Enkidu otti hänet.
Shamhat ei pelännyt vaan suuteli häntä,
levitti vaatteensa ja Enkidu makasi hänet.

49. Shamhat teki villimiehelle naisen työtä
ja Enkidun halu nousi hänen päällään;
kuusi päivää, seitsenän yötä
Enkidu rakasteli Shamhatin kanssa.
50. Kun Enkidu oli saanut kyllin,
hän kääntyi karjansa puoleen.
Gasellit näkivät Enkidun ja kääntyivät pakoon,
tasangon karja kaikkosi hänen luotaan.
51. Enkidu oli tahrannut puhtautensa;
hänen jalkansa seisoivat, hänen karjansa kulki.
Enkidu oli heikko, ei jaksanut juosta,
mutta hän varttui, hänen ymmärryksensä kasvoi.
52. Hän kääntyi takaisin, istui ilotytön jalkojen juureen,
katseli ilotytön kasvoja;
mitä tyttö sanoi, sen hänen korvansa kuulivat nyt.
Ilotyttö sanoi, lausui Enkidulle:
53. "Olet kaunis, Enkidu, olet kuin jumala;
miksi siis juokset laumojen kanssa?
Tule kanssani Urukin tarhaan,
pyhään temppeliin, Anun ja Ishtarin majaan.

54. Siellä asuu Gilgamesh, voimiltaan täydellinen,
hän on ihmistä vahvempi, vahva kuin sonni.”
Niin hän puhui ja puhe miellytti Enkidun mieltä:
hän ymmärsi nyt, että tarvitsi toverin.
55. Enkidu sanoi, lausui Shamhatille:
”Tule kanssani, Shamhat, kutsu minut
pyhään temppeliin, Anun ja Ishtarin majaan.
Siellä asuu Gilgamesh, voimiltaan täydellinen,
joka on ihmistä vahvempi, vahva kuin sonni.
56. Minä haastan hänet, puhun pontevasti,
huudan keskellä Urukia: ’Minä olen vahvin!’
Tulen sinne, muutan kohtalot muuksi:
tasangolla syntynyt on väkevä ja vahva!”
57. ”Tule, menkäämme, olkoot kasvosi kirkkaat,
[.....] on, sen tiedän.
Tule, Enkidu, Urukin tarhaan,
missä nuorukaiset vyöttävät itsensä vyöllä.

58. Joka päivä on siellä juhla,
jossa rummut kumisevat,
ja ilotytöt ovat kauniita varreltaan;
he koristavat sulonsa, ovat iloa täynnä,
59. saavat vanhuksen nousemaan vuoteelta yöllä.
Enkidu, joka et vielä elämää tunne,
näytän sinulle Gilgameshin, iloisen miehen.
Katso häntä, katso hänen kasvojaan!
60. Hän on komea mies, kerrassaan ylväs,
koko vartalo täynnä sulokkuutta.
Hän on vahva, sinua väkevämpi,
hän ei lepää öin eikä päivin.
61. Enkidu, luovu vääristä mietteistäsi;
Shamash rakastaa Gilgameshia,
Anu, Enlil ja Ea ovat tehneet hänestä viisaan!
62. Ennen kuin tulit ylängöltä,
Urukin tarhassa Gilgamesh näki sinusta unta.
Gilgamesh nousi, kertoi äidilleen unen:
'Äiti, näin yöllä unta:

63. Taivaan tähdet näkyivät minulle
ja jokin, kuin Anun joukko, putoili päälleni.
Minä koetin nostaa; se oli liian raskas.
Minä koetin kierittää; en kyennyt siihen.
64. Urukilaiset tulivat siihen,
kansaa kokoontui kaikkialta,
ihmisiä saapui satamäärin,
miehet tunkivat toisiaan syrjään.
65. Kuin sylilasta he suutelivat sen jalkoja.
Minä rakastin sitä kuin vaimoa, syleilin sitä,
nostin sen syliini, kannoin sen luoksesi
ja sinä teit siitä vertaiseni.
66. Gilgameshin äiti, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui pojallensa;
lehmä Ninsun, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui Gilgameshille:
67. Taivaan tähdet näkyivät sinulle
ja jokin, kuin Anun joukko, putoili päällesi.
Sinä koetit nostaa; se oli liian raskas.
Sinä koetit kierittää; et kyennyt siihen.

68. Sinä nostit sen syliisi, kannoit sen luokseni
ja minä tein siitä vertaisesi –
sinä saat vahvan toverin, kumppaninsa pelastajan.
69. Ylängöllä hänen voimansa ovat karttuneet;
hän on väkivahva kuin Anun joukko.
Sinä rakastit sitä kuin vaimoa, syleilit sitä;
sen vuoksi hän pelastaa sinut.
Unesi oli hyvä, arvokas ja kallis.'
70. Gilgamesh lausui äidillensä:
'Äiti, näin toisenkin unen.
71. Urukin tarhan torille oli heitetty kirves.
Urukilaiset tulivat siihen,
kansaa kokoontui kaikkialta,
ihmisiä saapui satamäärin.
72. Minä nostin sen syliini, kannoin sen luoksesi,
rakastin sitä kuin vaimoa, syleilin sitä,
ja sinä teit siitä vertaiseni.'

73. Gilgameshin äiti, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui pojallensa;
lehmä Ninsun, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui Gilgameshille:
74. 'Poikani, kirves, jonka näit, on mies,
jota rakastit kuin vaimoa, syleilit sitä
ja minä tein siitä vertaisesi –
sinä saat vahvan toverin, kumppaninsa pelastajan.
Ylängöllä hänen voimansa ovat karttuneet;
hän on väkivahva kuin Anun joukko.'
75. Gilgamesh lausui äidillensä:
'Se olkoon Enlilin, suuren kuninkaan, käsky:
minä tahdon toverin, joka neuvoisi minua.
Toverin, joka neuvoisi minua, minä tahdon.'"
76. Näin Shamhat kertoi Gilgameshin unen
ja rakasteli Enkidun kanssa.

TOINEN TAULU

1. Shamhat rakasteli Enkidun kanssa
ja Enkidu unohti synnyinmaansa.
Kuusi päivää, seitsemän yötä
Enkidu rakasteli Shamhatin kanssa.
2. Ilotyttö sanoi, lausui Enkidulle:
"Olet kaunis, Enkidu, olet kuin jumala;
miksi siis juokset laumojen kanssa?
3. Tule kanssani Urukin tarhaan,
pyhään temppeliin, Anun majaan.
Tule kanssani Urukin tarhaan,
pyhään temppeliin, Ishtarin majaan.
4. Siellä asuu Gilgamesh, voimiltaan täydellinen,
hän on ihmistä vahvempi, vahva kuin sonni.
Sinä itse [.....].
Nouse, tule paimenten leiripaikkaan."

5. [.....]
6. [.....]
[.....]
jumala [.....]
miksi siis juokset laumojen kanssa?"
7. Enkidu mietti tätä mielessänsä,
ilotytön puhe miellytti häntä:
hän ymmärsi nyt, että tarvitsi toverin.
Ilotytön neuvo ilahdutti häntä.
8. Ilotyttö otti vaatteen ja puki sen Enkidulle,
toiseen vaatteeseen hän pukeutui itse.
9. Hän tarttui Enkidun kädestä, johdatti häntä kuin
jumalat
paimenten majaan, lampaiden luokse.
Paimenet kerääntyivät katsomaan häntä,
puhuivat hänestä keskenänsä:

10. "Kuinka hän onkaan Gilgameshin lainen,
korkea varreltaan, muurinvankka.
Ehkä hän on syntynyt ylängöllä;
hän on väkivahva kuin Anun joukko."
11. He antoivat hänelle leipää syödä,
kaatoivat olutta hänen juoda.
Enkidu vain katseli eikä syönyt.
12. Ei Enkidu osannut syödä leipää,
eikä hän taitanut olutta juoda.
13. Ilotyttö sanoi, lausui Enkidulle:
"Syö leipää, Enkidu, jumalten ruokaa,
juo viiniä, Enkidu, kuninkaiden juomaa."
14. Enkidu söi leipää kylliksensä,
joi olutta seitsemän ruukullista.
Hänen mielensä riemuitsi ja hän lauloi.
15. Hän pesi vedellä karvaisen varren,
voiteli voiteella, muuttui ihmisen muotoon.
Hänen mielensä iloitsi, hänen ilmeensä loisti.

16. Hän voitti leijonat, murskasi sudet.
Vanhat paimenet nukkuivat yönsä;
Enkidu valvoi ja vartioi heitä.
17. Muuan nuorukainen häihin [.....]
[.....] Urukin tarha [.....]
[.....]
18. Enkidu iloitsi Shamhatin kanssa,
kohotti katseensa, näki miehen.
Enkidu lausui Shamhatille:
19. "Shamhat, tulkoon tänne tuo mies!
Miksi hän on tullut? Kuka hän on?"
Ilotyttö kutsui kulkevaa miestä,
meni tämän luokse ja kysyi tältä:
20. "Minne kiirehdit, nuorukainen?
Mikä on matkasi määränpäänä?"
Nuorukainen avasi suunsa,
sanoi, lausui Enkidulle:

21. "Minut on kutsuttu häihin;
ihmisen määrä on solmia liitto.
Juhlapöytään olen kantamassa
herkkuja häitten vieraita varten.
22. Urukin tarhan kuninkaalle
morsiamen huntu avataan ensin.
Gilgameshille, Urukin tarhan kuninkaalle,
morsiamen huntu avataan ensin.
23. Hän makaa tulevan vaimon,
hän ensin, sulhanen vasta sitten.
Niin on päätetty jumalten kokouksessa,
se on hänen osansa syntymästä saakka."
24. Enkidu synkkeni kuullessaan tämän
[.....]
[.....]
Enkidun perässä seurasi Shamhat.
25. Enkidu saapui Urukin tarhaan,
ihmisiä kertyi katsomaan häntä.
Hän seisahtui keskelle toria
ja salpasi tien Gilgameshilta.

26. Urukilaiset tulivat siihen,
kansaa kokoontui kaikkialta,
ihmisiä saapui satamäärin,
miehet tunkivat toisiaan syrjään.
27. Kuin sylilasta he suutelivat hänen jalkojaan.
Siinä hän oli, komea nuorukainen.
Ishharalle oli auki jo vuode,
Gilgameshille, kuin jumalalle, oli sijainen valmis.
28. Enkidu laski jalkansa häätalon ovelle,
ei antanut Gilgameshin käydä sisään.
He tarttuivat toisiinsa häätalon portilla,
kun he painivat, tömisi tanner.
29. Ovipielet horjuivat, seinä huojui.
Gilgamesh ja Enkidu puskiivat kuin härät.
Gilgamesh painoi jalkansa maahan,
hänen raivonsa lauhtui ja vihansa väistyi.
30. Kun hänen vihansa väistyi,
Enkidu sanoi, lausui Gilgameshille:

31. "Ainoaksi laatuaan sinut synnytti äiti,
tarhan lehmä, ylhäinen Ninsun.
Pääsi on korkealla muiden yllä,
Enlil on säätänyt sinut kuninkaaksi."
32. [.....]
33. "Miksi sinä tahdot näin tehdä?
Mitä [.....] niin suuresti tahdot?
[.....] teko [.....]."
34. He syleilivät toisiaan ja tulivat tovereiksi.
[.....]
[.....]
- 35.-38. [.....]
39. "Hän on voimaa täynnä ja vahvin maassa,
väkivahva kuin Anun joukko,
korkea varreltaan [.....]."

40. Gilgameshin äiti, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui pojalleen;
lehmä Ninsun, tietävä ja viisas,
sanoi, lausui Gilgameshille:
41. "Poikani, [.....]
katkerasti sinä [.....]
[.....]
pidät kiinni vankasti [.....]
nousee portilla [.....]
42. katkerasti hän valittaa [.....];
ei Enkidulla ole äitiä eikä isää.
Hänen hiuksensa hulmuavat vapaina [.....]
tasangolla hän on syntynyt, ei hänellä veljeä ole."
43. Enkidu seisoj ja kuuli tämän,
synkkänä istui [.....].
Hänen silmänsä täyttyivät kyynelistä,
hänen kätensä riippuivat, hänen voimansa haihtui.

44. He syleilivät toisiaan [.....]
tarttuivat toistensa käsiin kuin [.....].
Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
45. miksi silmäsi täyttyvät kyynelistä,
mielesi on musta, huokailet hiljaa?"
Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
46. valitusten vuoksi on niskani jäykkä,
käteni riippuvat, voimani haihtui
ja silmäni täyttyivät kyynelistä."
Gilgamesh nousi, lausui Enkidulle:
47. "Metsässä asuu sotaisa Humbaba;
lähtekäämme matkalle hänen luokseen!
Seetrimetsä [.....]
voitto [.....] asumuksensa."
48. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,

49. olen nähnyt hänet, kun kuljin
karjani kanssa ylängöllä:
metsä on autio kuudenkymmenen virstan päähän.
Kuka sinne pystyisi tunkeutumaan?
50. Humbaban ääni on tuhotulva,
hänen henkensä kuolema, hänen puheensa tulta.
Miksi sinä tahdot näin tehdä?
Humbaban asumus on mahdoton voittaa.”
51. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle:
”[.....] nousen hänen vuorelleen [.....]
katkaisen seetrit [.....]
52. olkoon täynnä [.....]
hiekkamyrskyjä [.....].”
Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille:
53. ”Kun me lähdemme Seetrimetsään,
sinne vie tie vailla kulkijoita;
ei Humbaba ole ihmisen nähdä.
Humbaba on metsän vartija [.....].

54. Enlil hänet asetti pelottimeksi,
pitääkseen suojassa Seetrimetsän.
55. Humbaban ääni on tuhotulva,
hänen henkensä kuolema, hänen puheensa tulta.
Hän kuulee kuudenkymmenen virstan päähän.
Kuka pystyisi raivaamaan tiensä metsään?
56. Adad ja Enlil [.....] toinen.
Kuka Igigeistä kävisi häntä vastaan?
Enlil hänet asetti pelottimeksi,
pitääkseen suojassa Seetrimetsän.
Heikkous valtaa sen, joka saapuu metsään."
57. Gilgamesh sanoi, lausui Enkidulle:
"Miksi, toverini, valitat kuin kurja,
puhut nääntyneen miehen lailla?
58. Ihmisen päivät on luettu,
kaikki hänen tekonsa ovat vain tuulta!
Joka [.....] on [.....].

59. Sinä synnyit ja kasvoit tasangolla,
leijonat kävivät kimppuusi, kaiken sinä tiesit,
hurjimmatkin miehet kaihtoivat sinua!
Sydämesi on tictävä, taistelun tuttu!
60. Tule, toverini, seppien luokse:
he saavat takoa kirveitä meille!"
61. Niin he menivät seppien luokse.
Sepät istuivat, pohtivat töitään,
valoivat suuria kirveitä heille,
takoivat raskaita miekkoja heille.
62. Miekat painoivat talentin kaikki,
miekkavyöt painoivat saman verran,
miekkavyöt [.....]
[.....]
63. "Kuulkaa minua, Urukin miehet,
Urukin tarhan mielevät miehet!
Minä lähden kaukaisen Humbaban luokse,
käyn taisteluun, jollaista ei ole nähty,

64. tuntematonta tietä kuljen;
siunatkaa minua, ennen kuin lähden,
jotta vielä saisin kasvonne nähdä,
palata portista Urukin tarhaan.
65. Silloin vietän uutta vuotta jumalten vuoksi,
samana vuonna vietän kahdesti juhlan.
Järjestän juhlan, jossa riemu raikuu,
ilohuudot kaikuvat kaikkialla!"
66. Enkidu puhui vanhinten kanssa,
lausui miehille miehille:
67. "Kieltäkää häntä lähtemästä Metsään!
Sinne vie tie vailla kulkijoita;
ei Humbaba ole ihmisen nähdä.
Humbaba on metsän vartija [.....].
68. Enlil hänet asetti pelottimeksi,
pitääkseen suojassa Seetrimetsän.

69. Humbaban ääni on tuhotulva,
hänen henkensä kuolema, hänen puheensa tulta.
Hän kuulee kuudenkymmenen virstan päähän.
Kuka pystyisi raivaamaan tiensä metsään?
70. Adad ja Enlil [.....] toinen.
Kuka Igigeistä kävisi häntä vastaan?
Enlil hänet asetti pelottimeksi,
pitääkseen suojassa Seetrimetsän.
Heikkous valtaa sen, joka saapuu metsään.”
71. Neuvokkaat vanhimmat nousivat silloin,
sanoivat sanansa Gilgameshille:
”Olet nuori, Gilgamesh, tunteesi kantavat sinua
kanssaan:
sinä et tiedä, olet perhosen poika!
72. Humbaban ääni on tuhotulva,
hänen henkensä kuolema, hänen puheensa tulta.
Hän kuulee kuudenkymmenen virstan päähän.
Heikkous valtaa sen, joka saapuu metsään.

73. Kuka pystyisi raivaamaan tiensä metsään?

Kuka Igigeistä kävisi häntä vastaan?

Adad ja Enlil [.....] toinen.

Enlil hänet asetti pelottimeksi,

pitääkseen suojassa Seetrimetsän.”

74. Gilgamesh kuuli vanhinten puheen,

katsoi toveriinsa ja nauroi [.....]

[.....]

KOLMAS TAULU

1. Vanhimmat siunasivat Gilgameshin,
neuvoivat häntä matkaa varten:
"Älä luota voimiisi, Gilgamesh:
katso tarkkaan, iske vankkaan!
2. Edellä kulkeva pelastaa toverinsa,
polun tunteva kumppaniaan auttaa.
Enkidu kulkekoon edelläsi,
sillä hän tuntee tien Seetrimetsään.
3. Hän on taistelun nähnyt, kamppailut kaikki:
Enkidu auttakoon kumppaniaan,
tuokoon hänet turvassa vaimojen luokse."
4. "Sinulle me uskomme kuninkaanme:
tuo hänet takaisin, palauta meille."
Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,

5. tule, menkäämme Egalmahiin,
suuren kuningattaren, Ninsunin luokse.
Ylhäinen Ninsun, tietävä ja viisas,
viisailla neuvoillaan johdattaa meitä."
6. Gilgamesh ja Enkidu lähtivät kulkemaan
käsi kädessä Egalmahiin
suuren kuningattaren, Ninsunin luokse.
Gilgamesh astui Ninsunin eteen:
7. "Ninsun, minä lähden matkaan
kaukaisia teitä Humbaban luokse,
ryhdyn taisteluun, jollaista ei ole nähty,
tuntematonta tietä kuljen.
8. Siunaa minua, ennen kuin lähden,
jotta vielä saisin kasvosi nähdä,
palata portista Urukin tarhaan.
9. Silloin vietän uutta vuotta jumalten vuoksi,
samana vuonna vietän kahdesti juhlan.
Järjestän juhlan, jossa riemu raikuu,
ilohuudot kaikuvat edessäsi!"

10. Ninsun kuuli poikansa Gilgameshin sanat,
[.....] kuunteli suruissansa.
Sitten hän meni huoneeseensa,
pesi vartensa saippualla,
11. pukeutui ylhäisiin vaatteisiinsa,
laittoi rinnoilleen ylhäisen korun,
painoi kulumilleen ylhäisen kruunun,
[.....] lattian peitti.
12. Hän nousi portaita katolle saakka,
poltti Shamashin edessä suitsukkeita,
uhrasi, levitti kätensä ilmaan:
”Miksi sinä annoit pojalleni levottoman mielen?
13. Nyt olet koskenut häneen. Hän tahtoo mennä
kaukaisia teitä Humbaban luokse,
lähteä taisteluun, jollaista ei ole nähty,
tuntematonta tietä käydä.
14. Niin kauan kuin hän on matkallansa,
aina kaukaiseen Seetrimetsään asti,
kunnes hän hurjan Humbaban surmaa
ja tuhoaa vuorilla vihasi kohteet,

15. joka päivä kun kierrät kulkuasi,
Aia, morsian, lausukoon sinulle pelkäämättä:
'Usko hänet yön vartiomiesten huomaan!'
Illan vartiohetkellä [.....]
- 16.-19. [.....]
20. Aamunkoitteessa [.....]
Anunnakit [.....]
Aia, morsian, lausukoon sinulle pelkäämättä:
'Usko hänet yön vartiomiesten huomaan!'
21. Tuntemattomalla tiellä [.....]
ja kosketa [.....]
koska hän [.....]
tie [.....]
22. ja [.....]
kunnes hän hurjan Humbaban surmaa,
yöt olkoot lyhyitä, pitkiä päivät,
hänen liepeensä vyötetyt, hänen askelensa vankat!

23. Illalla hän pystyttäköön leirin yöksi,
yöllä [.....]
Aia, morsian, lausukoon sinulle pelkäämättä:
'Päivänä jona he kohtaavat hänet,
24. nostata Humbabaa vastaan hirmuiset myrskyt:
etelätuuli, pohjatuuli, itätuuli,
länsituuli, hurjatuuli, kierretuuli,
myrsky, tuhotuuli, hurrikaani, pyörremyrsky,
pakkastuuli, pölytuuli, hiekkamyrsky!
25. Kolmectoista tuulta nouskoon Humbabaa vastaan,
Humbaban kasvot synkistykööt;
Gilgameshin aseet yltäkööt Humbabaan!
Kun sinun [.....]
silloin, Shamash, Enkidulle [.....].
26. Nopeat muulisi [.....]
rauhaisa maja, mainio vuode [.....]
jumalat, sinun veljesi [.....]
Aia, ylhäinen morsian [.....]."

27. Lehmä Ninsun [.....]

Shamash [.....]

[.....]

[.....]

28.-29. [.....]

30. [.....]

[.....]

[.....]

[.....] viet hänet!"

31. Kun lehmä Ninsun oli puhunut Shamashille

[.....]

hän sammutti suitsukkeen ja saapui alas,

kutsui Enkidun luokseen ja puhui tälle:

32. "Väkevä Enkidu, et ole kohtuni lapsi,

mutta tästä lähtien sukusi paikka

on Gilgameshin palvelijoiden kanssa,

papittarien, pyhien naisten ja temppelipalvelijoitten."

33. Merkit hän ripusti Enkidun kaulaan.

Papittaret [.....]

papitarten tyttäret kasvattivat [.....]

minä, Enkidun [.....]

otti [.....]

34. Enkidu sanoi, lausui Ninsunille:

"Gilgamesh [.....]

älä murehdi [.....]

[.....]

35.-39. [.....]

40. Sectrimetsän portilla [.....]

Enkidu Eannassa [.....]

Gilgamesh palatsissa [.....]

uhri on asetettu [.....]

41.-44. [.....]

45. [.....] Gilgamesh.

sinä saavutat Shamashin sanan mukaan [.....]

Mardukin portilla [.....]

vesien luona [.....]

46. Sectriportilla [.....]
Gilgamesh [.....]
ja Enkidu [.....]
[.....]

46.–56. [.....]

57. "Enkidu auttakoon kumppaniaan,
tuokoon hänet turvassa vaimojen luokse.
Sinulle me uskomme kuninkaamme:
tuo hänet takaisin, palauta meille."

58. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
muuta [.....]
tie ci [.....]

59.–62. [.....]

NELJÄS TAULU

1. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin:
viisikymmentä virstaa he kulkivat päivän mittaan;
kolmessa päivässä kuukauden ja viidentoista päivän
matkan.
Sitten he saapuivat Libanonin vuoristoon.
2. Shamashin edessä he kaivoivat kaivon,
täyttivät vedellä leilinsä täyteen.
Gilgamesh nousi vuoren laelle,
uhrasi jauhoja kukkulalle:
"Vuori, suo minulle hyvä uni, Shamashin sana!"
3. Enkidu teki hänelle majan,
salpasi viiman kulkemasta,
pani hänet makaamaan ympyrän sisään,
asettui itse ovensuuhun.

4. Gilgameshin pää painui polvien varaan,
hän vaipui uneen, joka ihmisen valtaa.
Hänen unensa katkesi keskellä yötä.
Hän nousi ja lausui toverilleen:
5. "Toverini, kutsuitko minua? Miksi minä havahduin?
Koskitko minuun? Miksi olen hämmentynyt?
Kulkiko jumala ohi? Miksi ovat lihakseni turrat?
Toverini, minä näin unta yöllä.
6. Uneni oli vallan sekava ja outo:
Vuoren solassa [.....]
Meidän päällemme putosi vuori;
niin kuin kärpänen [.....].
7. Sinä synnyit tasangolla, pohdi kanssani selitystä."
Enkidu selitti Gilgameshin unen:
"Toverini, unesi oli hyvä enne,
arvokas uni [.....].
8. Toverini, vuori, jonka näit, on Humbaba:
me otamme Humbaban kiinni ja surmaamme hänet,
jätämme hänen ruumiinsa lojumaan maahan
ja kuulemme aamulla Shamashin hyvän sanan."

9. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin:
viisikymmentä virstaa he kulkivat päivän mittaan;
kolmessa päivässä kuukauden ja viidentoista päivän
matkan.

Sitten he saapuivat [.....] vuoristoon.

10. Shamashin edessä he kaivoivat kaivon.

Gilgamesh nousi vuoren laelle,

uhrasi jauhoja kukkulalle:

"Vuori, suo minulle hyvä uni, Shamashin sana!"

11. Enkidu teki hänelle majan,

salpasi viiman kulkemasta,

pani hänet makaamaan ympyrän sisään,

asettui itse ovensuuhun.

12. Gilgameshin pää painui polvien varaan,

hän vaipui uneen, joka ihmisen valtaa.

Hänen unensa katkesi keskellä yötä.

Hän nousi ja lausui toverilleen:

13. "Toverini, kutsuitko minua? Miksi minä havahduin?
Koskitko minuun? Miksi olen hämmentynyt?
Kulkiko jumala ohi? Miksi ovat lihakseni turrat?
Toverini, minä näin toisen unen.
14. Toverini, vuori oli unessa vallan outo:
se heitti minut nurin, piti jaloistani kiinni.
Valonhohde kasvoi, ja minä näin miehen,
komeimman vuorilla, hyvin kauniin.
15. Hän se minut veti vuoren alta,
antoi minun juoda, ja minä tyyunnyin.
Hän se minut nosti jaloilleni."
16. Enkidu sanoi, lausui Gilgameshille:
"Toverini, me kuljemme [.....]
Se mikä oli outo, on Humbaba [.....].
Ei vuori ole outo, vaan Humbaba [.....]
17. Tule, heitä pelko sikseen [.....]
nähdään [.....].
Mies, jonka näit, oli sankari Shamash,
joka silmäsi [.....]

18. ruumiisi [.....]
kanssasi [.....]
pian [.....]
ja kuulemme aamulla Shamashin hyvän sanan.”
19. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin:
viisikymmentä virstaa he kulkivat päivän mittaan;
kolmessa päivässä kuukauden ja viidentoista päivän
matkan.
Sitten he saapuivat [.....] vuoristoon.
20. Shamashin edessä he kaivoivat kaivon,
täyttivät vedellä leilinsä täyteen.
Gilgamesh nousi vuoren laelle,
uhrasi jauhoja kukkulalle:
”Vuori, suo minulle hyvä uni, Shamashin sana!”
21. Enkidu teki hänelle majan,
salpasi viiman kulkemasta,
pani hänet makaamaan ympyrän sisään,
asettui itse ovensuuhun.

22. Gilgameshin pää painui polvien varaan,
hän vaipui uneen, joka ihmisen valtaa.
Hänen unensa katkesi keskellä yötä.
Hän nousi ja lausui toverilleen:
23. "Toverini, kutsuitko minua? Miksi minä havahduin?
Koskitko minuun? Miksi olen hämmentynyt?
Kulkiko jumala ohi? Miksi ovat lihakseni turrat?
Toverini, minä näin kolmannen unen.
24. Uneni oli vallan sekava ja outo.
Taivas huusi, maa jylisi,
päivä jähmettyi, pimeys valtasi maan.
Sitten salama välähti, tulet syttyivät.
25. Liekit löivät, kuolemaa satoi,
kirkkaus himmeni, sammuiivat tulet,
tuhkaksi hiipuivat pudonneet hiilet.
Sinä synnyit tasangolla, pohdi kanssani selitystä."
26. Enkidu kuuli hänen unensa,
selitti sen, lausui Gilgameshille:
"Toverini, unesi oli hyvä enne,
arvokas uni [.....].

27. Toverini, taivas, jonka näit [.....]
[.....]
[.....]
ja kuulemme aamulla Shamashin hyvän sanan.”
28. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin:
viisikymmentä virstaa he kulkivat päivän mittaan;
kolmessa päivässä kuukauden ja viidentoista päivän
matkan.
Sitten he saapuivat [.....] vuoristoon.
29. Shamashin edessä he kaivoivat kaivon,
täyttivät vedellä leilinsä täyteen.
Gilgamesh nousi vuoren laelle,
uhrasi jauhoja kukkulalle:
”Vuori, suo minulle hyvä uni, Shamashin sana!”
30. Enkidu teki hänelle majan,
salpasi viiman kulkemasta,
pani hänet makaamaan ympyrän sisään,
asettui itse ovensuuhun.

31. Gilgameshin pää painui polvien varaan,
hän vaipui uneen, joka ihmisen valtaa.
Hänen unensa katkesi keskellä yötä.
Hän nousi ja lausui toverilleen:
32. "Toverini, kutsuitko minua? Miksi minä havahduin?
Koskitko minuun? Miksi olen hämmentynyt?
Kulkiko jumala ohi? Miksi ovat lihakseni turrat?
Toverini, minä näin neljännän unen.
33. [.....]
34. Enkidu kuuli hänen unensa,
selitti sen, lausui Gilgameshille:
"Toverini, unesi oli hyvä enne,
arvokas uni [.....].
35. [.....] jonka näit, on Humbaba [.....]
[.....] Humbaba kuin jumala [.....]
[.....] syttyvät [.....]

36. Hänen päälleen me asetamme [.....]
Humbaban päälle vihoissaan [.....]
Me surmaamme Humbaban, seisomme hänen
[.....] päällä
ja kuulemme aamulla Shamashin hyvän sanan."
37. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin:
viisikymmentä virstaa he kulkivat päivän mittaan.
38. Shamashin edessä he kaivoivat kaivon,
täyttivät vedellä leilinsä täyteen.
Gilgamesh nousi vuoren laelle,
uhrasi jauhoja kukkulalle:
"Vuori, suo minulle hyvä uni, Shamashin sana!"
39. Enkidu teki hänelle majan,
salpasi viiman kulkemasta,
pani hänet makaamaan ympyrän sisään,
asettui itse ovensuuhun.

40. Gilgameshin pää painui polvien varaan,
hän vaipui uneen, joka ihmisen valtaa.
Hänen unensa katkesi keskellä yötä.
Hän nousi ja lausui toverilleen:
41. "Toverini, kutsuitko minua? Miksi minä havahduin?
Koskitko minuun? Miksi olen hämmentynyt?
Kulkiko jumala ohi? Miksi ovat lihakseni turrat?
Toverini, minä näin viidennen unen.
42. Se oli outo, vieras ja kumma.
Minä olin tarttunut tasangon sonniin.
Maa halkesi, kun se mylvi,
taivaan sumensi pölypilvi.
43. Kun me puskimme päämme yhteen,
käteeni tarttui [.....], kietoi [.....],
kielen työnsi [.....]
[.....] juotti minulle leilinsä vettä."
44. "Toverini, jumala, jota vastaan käynnme,
ei ole sonni, vaan aivan muuta.
Näkemäsi sonni on auttava Shamash,
joka hädän hetkellä tarttuu käteen.

45. Se joka juotti leilinsä vettä,
on jumalasi, kunnian tuoja.
Lugalbandaan me luottakaamme;
yhdessä teemme teon verrattoman.”
- 46.-47. [.....]
48. Shamashin eteen kyynelet virtasivat.
”Urukissa lausuit [.....]
[...] seiso ja kuule [...]
Gilgamesh, Urukin tarhan vesa!”
49. Shamash kuuli hänen sanansa,
ja samassa soi taivaasta ääni:
”Kiiruhda! Asetu häntä vastaan,
ettei hän ennätä takaisin metsään,
ei ehdi tiheikköönsä, ei [...]
50. ei ehdi kietoa seitsemää vaatetta ylleen;
nyt hänellä on vain yksi vaate, kuusi on poissa!
He [.....],
niin kuin pöyhkeät sonnit puskevat toisiaan.

51. Kerran hän huutaa, pelottavasti,
metsien vartija päästää huudon
[.....]
Humbaba, niin kuin jumala [.....].”
52. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle:
”Humbaban [...]
yksitellen me emme [...]
53. Muukalainen [.....]
liukas maa ei [...]
kaksi [.....]
kaksi kolmosta tekce yhdessä kuusi.
54. Kolminkertainen köysi [...]
mahtavan leijonan kaksi pentua [...]
[.....]
[.....]
55. [.....]

56. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
ei [.....]
eivät pojat kuparia [...]"
57. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
se jonka luokse me olemme tulleet [...]
Humbaba, jonka luokse me olemme tulleet [...]"
58. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
[.....]
[.....]
[.....]"
59. [.....]
60. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
kun olemme tulleet metsään,
avaan silmäni, käteni ovat turrat."

61. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
miksi vielä valitat kuin kurja?
Olemmehan kulkeneet vuorien halki!
62. [.....] edellämme,
ennen kuin hakkaamme seetrit [.....].
Toverini, monen taistelun tuttu,
joka sodan [.....].
63. Olethan voidellut itsesi tarkkaan;
älä siis pelkää kuolemaa turhaan.
[.....], mielesi muuta:
soikoon ääncsi sotarummun lailla,
kaikotkoon kankeus käsistäsi, heikkous jaloistasi!
64. Tartu käteeni, toverini, kuljetaan yksissä tuumin:
puhukoon mielesi taistelusta,
unohda kuolema, elämää etsi,
mielevä mies, neuvokas urho!

65. Edellä kulkija varjelee itsensä, pelastaa toverinsa
ja he saavat ikuisen maineen!”
Niin he saapuivat yhdessä metsään,
seisahtuivat sanattomina.

VIIDES TAULU

1. He seisahtuivat metsän reunaan,
katsoivat seetrien latvustoihin,
katsoivat metsän porttiin:
Humbaban jäljistä oli syntynyt polku.
2. Tie oli suora, painaumat selvät.
He näkivät Seetrivuoren,
jumalten asumuksen, Irninan temppelin.
Vuoren rinteillä kasvoi seetrejä tiuhaan:
niiden varjo oli suloinen, iloa täynnä.
3. Piikkipensaat kietoutuivat yhteen, metsä oli sankka,
seetrit [...], tuoksuvat yrtit [...]
[.....] virstan [...]
[...] sypressit, kaksi kolmasosaa [...]
- 4.-11. [.....]

12. Siinä samassa miekat [...]
ja huotrasta [.....]
kirveet tahrautuivat [...]

13. Tikarit ja miekat [...]
yksi [.....]
panivat [.....]

14. Humbaba [...]
ei [.....]
ei [.....]
[.....]

15. [.....]

16. [.....]
[.....]
[.....]
Enlil kirotkoon [.....]

17. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille:
”Humbaban [.....]
yksitellen ei [.....].

18. Muukalainen [.....]
liukas maa ei [...]
kaksi kolmosta tekee yhdessä kuusi.
19. Kolminkertainen köysi [...]
mahtavan leijonan kaksi pentua [...]
[.....]
[.....]
- 20.–21. [.....]
22. Humbaba avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille:
"Gilgamesh, typerys hullulle neuvon antaa!
Miksi olet tullut luokseni tänne?
23. Tulchan, Enkidu, kalan poika, joka ei isäänsä tiedä,
kilpikonna, mataja, joka ei imenyt äitinsä rintaa!
Kun olit pieni, näin sinut mutta en tullut luokse,
[.....] täyttäisi vatsani vain!

24. Nyt sinä johdatat Gilgameshin tänne,
seisot kuin vihollinen, vieras ja julma.
Minä revin sinulta, Gilgamesh, kaulan ja kurkun,
syötän lihasi linnuille, korpeille ja kotkille!"
25. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
Humbaba on muuttanut muotoansa
[.....], yllättäen mieleni [.....]."
26. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
miksi valitat kuin kurja,
puhut nääntyneen miehen lailla?
27. Nyt, toverini, on totuuden hetki:
kun seppä kaataa kiehuvan malmin,
voiko hehku odottaa, voiko hiillos hiipua hetken?
Joka lähettää myrskyn, saa heiluttaa ruoskaa!
28. Älä peräänny, älä käänny kannoillasi,
[.....], iske vankkaan!
[.....]
[.....]

29.-30. [.....]

31. [.....]

[.....]

[.....]

maa järkkäi, ei vastaan käynyt.

32. Kantapäillään he kuopivat maata,
temmellyksellään särkivät Libanonin vuoret.
Vaaleat pilvet muuttuivat mustiksi,
kuolema satoi sumuna heidän ylleen.

33. Shamash nostatti Humbabaa vastaan hirmuiset
myrskyt:
etelätuuli, pohjatuuli, itätuuli,
länsituuli, hurjatuuli, kierretuuli,
myrsky, tuhotuuli, hurrikaani, pyörremyrsky,
pakkastuuli, pölytuuli, hiekkamyrsky!

34. Kolmetoista tuulta nousi Humbabaa vastaan,
Humbaban kasvot synkistyivät;
hän ei pystynyt puskemaan eteen, ei väistämään taakse.
Gilgameshin aseet ylsivät Humbabaan.
Humbaba anoi armoa, sanoi Gilgameshille:

35. "Olet nuori, Gilgamesh, vastahan äitisi synnytti sinut,
mutta sinä olet lehmä Ninsunin lapsi.
Vuorten herran, Shamashin käskystä saavuit,
olet Urukin vesa, kuningas Gilgamesh!
36. [...], Gilgamesh; kuollut ei [.....]
[.....]
Gilgamesh [.....]
anna minun vartioida puolestasi Metsää!
37. Annan sinulle puita niin paljon kuin käsket,
vartioin myrtejä [.....]
puita palatsisi kunniaksi."
38. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
älä kuuntele Humbaban rukouksia,
älä käänny hänen pyyntöjensä puoleen [...]"
39. Humbaba kuuli [.....]
[.....]
[.....]
[.....]

40. [.....]
41. "Sinä tunnet metsäni, tunnet sen tiet
ja tiedät kaikki sen salaisuudet.
Minun olisi pitänyt surmata sinut metsäni portilla
ja syöttää lihasi linnuille, korpeille ja kotkille!
42. Nyt, Enkidu, henkeni on kädessäsi:
puhu Gilgameshille, että hän säästäisi minut!"
Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
43. Humbaba vartioi Sectrimetsää:
surmaa hänet, ota hengiltä, tapa hänet!
Humbaba vartioi metsää: surmaa hänet,
ota hengiltä, tapa hänet,
ennen kuin Ylimmäinen Enlil kuulee!
44. Suuret jumalat raivostuvat meille,
Enlil Nippurissa, Shamash Sipparissa.
Pystytä itsellesi ikuinen maine:
'Gilgamesh se oli, joka surmasi Humbaban!'"

45. Humbaba kuuli [.....]

[.....]

[.....]

[.....]

46.-49. [.....]

50. [.....]

[.....]

[.....]

nyt [.....]

51. Humbaba kuuli [.....]

[.....]

[.....]

[...] metsä [.....]

joka asuu talossaan, tuntee sen tiet.

52. "Niin kuin paimen sinä asut hänen luonaan,
niin kuin käskyläinen tottelet häntä.
Nyt, Enkidu, henkeni on kädessäsi:
puhu Gilgameshille, että hän säästäisi minut!"

53. Enkidu avasi suunsa,
sanoi, lausui Gilgameshille:
"Humbaba on metsän vartija: surmaa hänet,
ota hengiltä, tapa hänet,
ennen kuin Ylimmäinen Enlil kuulee!
54. Suuret jumalat raivostuvat meille,
Enlil Nippurissa, Shamash Sipparissa.
Pystytä itsellesi ikuinen maine:
'Gilgamesh se oli, joka surmasi Humbaban!'"
55. Humbaba kuuli ja kirosi heidät:
"[.....]
[.....]
[.....]
56. [.....]
Älköön [.....]
Ei kumpikaan vanhaksi elä;
ei Enkidun haudalla seiso kuin Gilgamesh yksin!"

57. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
minä puhun sinulle, mutta sinä et kuule.
Kiros [.....]
[.....]"
58. Gilgamesh kuuli toverinsa sanat,
nosti painavan kirveensä esiin,
veti miekkansa, katkaisi kaulan
[.....], kunnes oli kiskonut keuhkot ulos.
59. [.....] repi esiin,
[.....] pään, kiskoi hampaat irti.
[.....] satoi runsaasti maahan,
[.....] satoi runsaasti maahan.
60. Humbaban, vartijan, hän surmasi, iski maahan;
kahden virstan päähän [.....].
Hänen kanssaan hän surmasi [.....]
metsät [.....]
61. Hän surmasi hirviön, metsänvartijan,
jonka ääni sai järkkymään Libanonin vuoret
[.....] vapisivat kaikki vuoret.

62. Hän surmasi hirviön, metsänvartijan,
[.....].
Kun hän oli surmannut kaikki seitsemän,
hän otti verkkonsa, kahdeksan talentin mickan,
63. kymmenen talentin [...] ja lähti metsään,
Anunnakien asumukselta hän avasi verhon.
[.....]
64. [.....]
Gilgamesh katkoi kirveellä puita,
Enkidu valikoi pisimmät rungot.
65. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
me olemme kaataneet korkean seetrin,
jonka latvus puski taivaita kohti.
66. Minä teen siitä oven, kuusi seivästä korkean,
kaksi leveän,
kyynärän paksuudeltaan, karmit ja raamit kaikki
samaa puuta.
Eufратin virta saa viedä sen Nippuriin,
Enlilin temppeliin."

67. [.....]

He sitoivat lautan, laskivat seetrin siihen [...]

Enkidu nousi [.....]

Gilgamesh otti Humbaban pään [.....]

KUUDES TAULU

1. Hän peseytyi liasta ja puhdisti varusteensa,
ravisti hiuksensa vapaiksi selkään,
otti likaiset vaatteet pois, puki puhtaat ylleen,
kietoutui viittaan ja solmi vyönsä.
Gilgamesh nosti kruunun päähänsä, solmi vyönsä.
2. Gilgameshin komeuteen loi silinänsä kuningatar Ishtar:
"Tulehan, Gilgamesh, ole sulhaseni!
Lahjoita minulle hedelmäsi!
Sinä olet mies ja minä vaimo!
3. Valjastan sinulle lasuurivaunut,
sen sarvet kalliita kiviä ja pyörät kultaa,
sitä vetävät hohtavat eläimet ja mahtavat muulit.
Käy taloomme sisään seetrin tuoksuessa!
4. Kun tulet taloomme sisään,
taidokas kynnyspuu suutelee jalkojasi,
eteesi polvistuvat kuninkaat ja herrat
ja antavat vuorten ja maitten lahjat.

5. Vuohesi kantavat kolmekin vuonaa,
lampaasi kaksittain karitsoita,
kuormattu aasisi ohittaa muulin.
Vaunuhevosesi ylväänä juoksee,
valjastettu härkäsi on vertaista vailla!"
6. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui kuningatar Ishtarille:
"Mitäpä, jos ottaisin sinut vaimokseni?"
7. [.....] vartalon ja vaatteet.
Mistä minä ruokani saisin?
Sinäkö antaisit jumalten ruokaa,
sinäkö juottaisit kuninkaiden juomaa?
8. [.....]
[.....] valuisi
[.....] varusteet
9. Kukapa tahtoisin sinut naida?
[.....] jäätä,
takaovi, joka ei pidä tuulta eikä viimaa,
palatsi, joka tuhoaa satureita!

10. Norsu, joka peitteensä repii,
piki, joka tahraa kantajansa,
leili, joka viiltää kantajan kättä,
peruskivi, joka luhistaa muurin!
11. Muurinmurtaja, joka tuhoaa maita,
kenkä, joka purce kantajansa jalkaa!
Kuka sulhasistasi rakasti sinua aina?
Kuka rakastajistasi taivasiin nousi?
12. Annahan, kun kerron michistäsi.
Joka hartiansa [.] kätensä.
Dumuzin, nuoruutesi rakastajan,
panit itkemään vuodesta toiseen.
13. Sinä rakastit kirjavaa lintuasi
mutta löit siltä siiven poikki.
Nyt se laulaa metsässä 'siipi, siipi'.
Sinä rakastit vahvaa leijonaasi,
mutta kaivoit sille seitsemän kertaa seitsemän
kuoppaa.

14. Sinä rakastit oria, sotimaan tottunutta,
mutta annoit sen osaksi kannukset ja raipan,
panit sen juoksemaan seitsemän virstaa,
annoit sen juoda sotkemaansa vettä,
annoit sen äidin, Sililin osaksi itkeä aina.
15. Sinä rakastit paimenta, laumojen kaitsijaa,
joka kokosi sinulle lämmintä tuhkaa
ja teurasti päivittäin sinulle vohlan.
16. Sinä löit häntä ja sudeksi muutit;
nyt omat koirat purevat häntä
ja paimenpojat ajavat hänet matkaan.
17. Sinä rakastit Ishullanua, isäsi tarhuria,
joka kantoi sinulle taatelikorin,
sai pöytäsi hohtamaan joka päivä.
Sinä loit silmäsi häneen ja menit hänen luokseen:
18. 'Oma Ishullanuni, anna minun maistaa voimiasi,
ojenna kätesi, kosketa vulvaani!'
Ishullanu vastasi sinulle näin:

19. 'Mitä sinä minusta tahdot?
Eikö äitini leiponut? Enkö minä syönyt?
Sinun kanssasi söisin vain loukkausten leipää!
Kylmää vastaan vain verhona ruoho!'

20. Kun sinä kuulit, kuinka hän puhui,
löit häntä ja muutit sammakoksi,
asetit asumaan vaivojen viereen:
ei hän voi nousta [...] eikä laskeutua [...].
Jos rakastat minua, minun käy näiden tavoin!"

21. Kun kuningatar Ishtar kuuli tämän,
hän nousi taivaaseen suuttuneena.
Ishtar meni isänsä Anun luokse,
itki äitinsä Antun edessä:

22. "Isä, Gilgamesh ei herkeä pilkkaamasta,
hän latelee loukkauksia,
kiroaa minua lakkaamatta!"

23. Anu avasi suunsa ja sanoi,
lausui kuningatar Ishtarille:
"Sinä riitelit kuningas Gilgameshin kanssa,
kun hän noin latelee loukkauksia,
kiroaa sinua lakkaamatta?"
24. Ishtar avasi suunsa ja sanoi,
lausui isälleen Anulle: "Isä,
anna minulle Taivaan Sonni:
minä haluan surmata Gilgameshin!
25. Jos et anna minulle Taivaan Sonnia,
minä lyön portin rikki, murrann salvan,
murskaan karnit, työnnän oven nurin,
nostatan kuolleet ylös eläviä syömään.
Ovathan kuolleet eläviä lukuisimmat."
26. Anu avasi suunsa ja sanoi,
lausui kuningatar Ishtarille:
"Jos tahdot minulta Taivaan Sonnin,
Urukia odottaa seitsemän olkivuotta.
Kokoa siis olkia ihmisiä varten,
[.....] kasveja."

27. Ishtar avasi suunsa ja sanoi,
lausui isälleen Anulle: "Isä,
[.....]
[.....] olen jo koonnut.
28. [.....] seitsemän olkivuotta,
olen koonnut olkia ihmisiä varten
[.....] kasveja
[...] Taivaan Sonnin [...] hänet."
29. Anu kuuli tyttärensä Ishtarin sanat,
antoi hänelle Taivaan Sonnin talutusnuoran.
30. Ishtar laskeutui taivaasta Sonnia taluttaen.
Kun se saapui Urukin tarhaan,
se kuivatti ruovikot, suot ja metsät,
laski seitsemän kyynärää joen pintaa.
31. Kun Taivaan Sonni korskahti, avautui kuilu,
johon sata Urukin miestä suistui.
Kun Sonni korskahti toisen kerran, avautui kuilu,
johon kaksisataa Urukin miestä sortui.

32. Kun Sonni korskahti kolmannen kerran,
avautui kuilu, johon Enkidu sortui.
Enkidu loikkasi, tarttui Sonnia sarviin.
Taivaan Sonni vahtosi hänen päälleen,
hännällä viskoi ympäriinsä sontaa.
33. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
me olimme ylpeitä kaupungissa;
kuinka me vastaamme kaupungin väelle?
34. Toverini, minä tunsin [.....]
ja voiman [.....]
Minä vedän [.....]
Minä [.....]
ja tartun Sonnia hännästä kiinni.
35. Täytän [.....]
[.....]
Upota veitsesi niskan ja sarvien väliin!"

36. Enkidu kääntyi Sonnin taakse,
tarttui hännän tyvestä kiinni,
Gilgamesh, niin kuin teurastaja,
rohkea ja neuvokas mies,
upotti veitsensä niskan ja sarvien väliin.
37. Kun he olivat surmanneet Sonnin,
he laskivat sydämen Shamashin eteen,
astuivat taemmas ja kumarsivat Shamashille.
Sitten veljekset istahtivat.
38. Ishtar nousi Urukin muurin päälle,
hyppi ja tanssi, valitti ääneen:
"Gilgamesh tahrasi minut, surmasi Sonnin!"
39. Enkidu kuuli nämä Ishtarin sanat,
repäisi irti Sonnin lavan
ja heitti sen Ishtarin kasvoja vasten:
"Jos saisin sinut kiinni, tekisin niin kuin tälle,
ripustaisin sen suolet käsillesi!"

40. Ishtar kokosi ilotytöt ja huorat,
antoi heidän itkeä sonnin lapaa.
Gilgamesh kutsui käsityöläiset ja sepät;
kaikki ihailivat sarvien mahtavuutta.
41. Kolmekymmentä naulaa lasuuria,
kaksi sormea niiden [.],
molemmat vetivät öljyä kuusi mittaa.
Gilgamesh omisti ne jumalalleen Lugalbandalle,
vei ne sisään ja ripusti vuoteensa ylle.
42. Sitten he pesivät kätensä Eufratissa,
tarttuivat toisiaan kädestä ja lähtivät kulkemaan.
He kulkivat Urukin katuja pitkin
ja ihmiset kerääntyivät katselemaan.
43. Gilgamesh puhui palatsissaan,
lausui palatsin neitojen kuulla:
"Kuka on nuorukaisista komein,
kuka on miesten joukossa ylväin?"

44. "Gilgamesh on nuorukaisista komein,
 Enkidu miesten joukossa ylväin.
 [.....] me tiedämme vihassamme,
 ettei kukaan, joka kulkee kadulla, miellytä häntä
 [...] kätensä [...]."
45. Gilgamesh juhli palatsissaan.
 Yöllä, nuorukaisten nukkuessa,
 Enkidukin nukkui ja näki unta.
 Enkidu heräsi ja kertoi unen
 sanoen toverilleen:

SEITSEMÄS TAULU

1. "Toverini, miksi suuret jumalat pitivät neuvoa?"

[Säkeistöt 1.–7. ovat tuhoutuneet mutta niiden sisältö voidaan hahmotella säilyneen heettiläisen käännöksen avulla. Enkidun näkemässä unessa jumalat koontuvat ja Anu vaatii, että toisen pitää kuolla, Gilgameshin tai Enkidun, rangaistukseksi siitä, että he ovat surmanneet Humbaban. Enlil vaatii, että Gilgamesh säästettäisiin ja Enkidu saisi kuolla. Enlil ja Shamash syyttävät toisiaan osallisuudesta tihutöihin, Humbaban ja Taivaan Sonnin surmaamiseen. Shamash sanoo myös Enkidun olevan viaton.]

Herättyään Enkidu valittaa itkien Gilgameshille sitä, että hän joutuu näin eroon veljestään eikä voi enää koskaan nähdä häntä.]

8. Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
tulehan, [.....]
[.....]

9. Seetripuinen ovi [.....]
koska [.....]
[.....]
[.....]"
10. [.....]
Enkidu kohotti katseensa ylös,
puhui ovelle kuin michelle ikään:
11. "Sinä metsän ovi, joka et mitään tiedä,
ei sinulla ole ymmärrystä!
Kahdenkymmenen virstan takaa etsin sinua varten
puuta,
kunnes näin metsässä korkean seetrin.
12. Sinä olet kuusi seivästä korkea, kaksi leveä,
kyynärän paksuudeltasi, karmit ja raamit kaikki samaa
puuta.
Minä sinut tein ja kuljetin, asetin Nippuriin.
13. Jos olisin tiennyt, että tämä on suopeutesi
ja tämä on kaunis kiitoksesi,
olisin nostanut kirveen ja hakannut sinut,
uittanut sinut lauttana Ebabbariin.

14. Olisin vienyt sinut Ebabbariin, Shamashin temppeliin,
pannut sinut [.....]
olisin laittanut myrskylinnun portinpieleen,
[.....]
15. Olisin lyönyt [.....] jumalat
ja Urukissa [.....]
Ishtarin edessä [.....]
nostanut [.....]
16. Kuule siis, ovi: minä sinut tein
ja kuljetin [.....].
Vihatkoon sinua kuningas, joka jälkeeni tulee,
pankoon nimensä omani sijaan!"
17. Hän repi [.....] ja heitti [...].
Gilgamesh kuunteli häntä ja arvaamatta [...]
Gilgamesh kuunteli toveriaan Enkidua
ja vuodatti vuolaita kyyneleitä.
18. Gilgamesh avasi suunsa ja sanoi,
lausui Enkidulle: "Toverini,
Enkidu, mielevä, luotettava!
Ymmärtäväinen toverini, tosinpa puhuit!

19. Miksi, toverini, mielesi puhuu nyt toisin?
Uni oli arvokas, tosin pelkoa täynnä;
huulesi purisivat kärpästen lailla,
[...] paljon, arvokas uni!
20. Eloonjäävälle jumalat jättävät surun,
jättävät eloonjäävälle valituksen.
Minäpä rukoilen suuria jumalia,
kutsun Shamashia, anon jumalaasi!
21. Rukoilen Anua, jumalten isää,
neuvonantaja Enliliä, jumalten isää,
teen sinusta painavan kultapatsaan!"
Enkidu avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille: "Toverini,
22. älä anna hopeaa, älä kuluta kultaa;
Enlilin sana ei ole kuin kaivon vesi.
Kun hän on sanansa sanonut, ei se muuksi muutu,
kun hän on päättänyt, ei hän päätöstään pyörrä!

23. Toverini, ei kohtaloni enää muutu;
lintujen lailla myös ihminen lähtee.”
Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan
Enkidu kohotti kasvonsa, irki Shamashin edessä;
24. Shamashin säteiden edessä hänen kyynelensä
virtasivat:
”Rukoilen sinua, Shamash, onhan kohtaloni outo:
metsämies, ansastaja,
ei tehnyt minusta toverini veroista:
25. älköön metsämieskään tulko toverinsa veroiseksi!
Tuhoa hänen voittonsa, vähennä voimansa,
piennä hänen osansa edessäsi!
Kun hän menee taloon, lähteköön sen jumala
ikkunasta!”
26. Kun hän oli kironnut metsämiestä sydämensä
syvyydestä,
hänen mielensä johti hänet kiroamaan ilotyttö
Shamhatia:
”Kuulehan, Shamhat, kun säädän kohtalosi,
loputtoman kohtalon, ikuisuuksista ikuisuuksiin!

27. Minä kiroan sinut suurella kirouksella;
nyt ja aina nousee kiroukseni sinua vastaan!
Sinä et tee taloa mieltäsi miellyttämään,
et asetu perheesi pariin.
28. Sinä et käy sisään neitojen taloon,
vaan kauniin sylisi saastuttaa lika.
Juhlavaatteesi rintamuksen tahraa juoppo.
Sinä et koskaan saa [...] kauniita!
29. Voiteesi on vain valajan savi;
ei sinulla ole voideruukkua!
Tuomari [.....]
Puhdasta hopeaa, ihmisten iloa, ei taloosi tuoda!
Ilojesi vuode on ovensuun penkki!
30. Teitten risteyksessä on sinulla paikka,
raunioiden keskellä sinä saat maata,
muurin varjossa sinä saat seistä!
Jalkojasi repivät okaat ja piikit!

31. Juoppo ja janoinen lyövät poskeasi,
[.....] huutavat sinulle.
Mestari ei tee kattoa talollesi;
huoneen nurkassa pesii pöllö!
32. Juhlaa ei talossasi järjestetä,
[.....]
[.....] lahjoja [.....]
sylisi portti [.....] raskaus
sylisi [.....] palkka.
33. Minä olin puhdas; sinä teit minusta heikon.
Minä olin puhdas; sinä makasit kanssani tasangolla!"
Shamash kuuli hänen sanansa
ja samassa soi taivaasta ääni:
34. "Miksikä, Enkidu, kiroat ilotyttö Shamhatia,
joka antoi sinulle leipää, jumalten ruokaa,
ja tarjosi viiniä, kuninkaiden juomaa,
puki sinut yllhäisiin vaatteisiisi
ja antoi komean Gilgameshin kumppaniksi?

35. Nyt Gilgamesh, veljesi ja toverisi,
laskee sinut mahtavan vuoteen päälle,
kunnioitetun vuoteen päälle laskee sinut.
Sinä lepää hänen vasemmalla puolellaan
ja manalan kuninkaat suutelevat jalkojasi.
36. Hän antaa urukilaisten itkä ja valittaa sinua,
ylläiset ihmiset ovat tähtesi huolta täynnä.
Sinun jälkeesi hän kulkee ruokkoamatta,
pukeutuu leijonan taljaan ja juoksee tasangolla.”
37. Enkidu kuuli sankari Shamashin sanat
ja hänen mielensä tyyntyi, raivonsa laantui,
[.....] vihansa lauhtui
[.....]
38. ”Kuulehan, Shamhat, kun muutan kohtalosi;
suuni sinut kirosi, suuni nyt siunaa sinut!
Kuvernöörit ja herrat rakastavat sinua,
virstan päässä miehet lyövät lanteisiinsa,
kahden virstan päässä he ravistavat hiuksiaan.

39. Sotilas ei aikaile avatessaan vyötä,
hän antaa sinulle kultaa ja kalliita kiviä,
korvarenkaita ja koruja sinä saat palkaksi.
40. Ishtar, jumalista neuvokkain, vie sinut taloon,
jossa on vaurautta kasapäin.
Sinun tähtesi hylätään seitsemän lapsen äiti!”
41. Enkidu istui huolissaan ja murheissaan,
[.....] makasi yksin.
Sitten hän kertoi toverilleen mielensä taakan:
”Kuulehan, toverini, näin yöllä unta.
42. Taivas kutsui, maa vastasi sille.
Minä seisoin niiden välissä.
Olipa mies, synkin kasvoin,
aivan kuin myrskylintu hän oli.
43. Kädet kuin leijonan käpälät,
kynnet kuin kotkan kynnet.
Hän tarttui tukkaani, en mahtanut mitään.
Minä löin häntä, hän hypähti kuin hyppynaru;
hän löi minua, painoi maahan kuin [...].

44. Kuin härkä hän polki minut jalkoihinsa,
painoi allensa minut kaikkini:
'Pelasta minut, toverini!' – Et sinä voinut mitään,
pelkäsit vain, et avuksi tullut.
45. Sinä [.....]
[.....]
[.....]
[.....]
[.....] muutti minut kyyhkyseksi:
46. käteni muuttuivat linnun siipien muotoon.
Hän tarttui ja vei minut pimeään taloon,
Irkallan majaan,
taloon, jonne menijä ei palaa,
tielle, joka ei takaisin käänny,
47. taloon, jonka asujalta riistetään valo,
missä tomu on ruokana, syötävänä savi.
Sen asujat eivät valoa näe, pitävät pimeydessä majaa
ja heillä on yllään kuin lintujen höyhenpuku.
Tomun peitossa portti ja portin salpa.

48. Kun kävin sisään tomun taloon,
katsoin ympärilläni kruunupäitä:
siellä olivat ne, jotka hallitsivat maata muinoin,
kantoivat paisteja Anun ja Enlilin eteen,
toivat leipää ja kaatoivat leilistä kylmää vettä.
49. Kun kävin sisään tomun taloon,
siellä olivat *enit* ja *lagarut*,
ishipput ja *lunahhut*,
suurten jumalten *gudapsut* ja kaikki muut papit.
50. Siellä oli Etana ja Shakkan,
siellä oli manalan kuningatar Ereshkigal.
Manalan kirjuri Belet-seri istui hänen edessään,
piti taulua kädessään ja luki siitä.
51. Hän nosti päänsä ja näki minut:
"Kuka on tuonut tuon miehen tänne?
[.....] hänet
[.....]
- 52.-64. [.....]

65. [.....]
joka kuljin kanssasi vaivojen halki;
toverini, muista minua, älä unohda vaivojani!"
"Toverini näki unen, jota ei voi selittää."
66. Kun hän oli nähnyt unen, hänen voimansa ehtyivät:
Enkidu makasi sairaana päivän, kaksi.
Enkidu makasi vuoteella kuihtuvana
kolmannen päivän ja neljännenkin,
67. viidennen, kuudennen, seitsemännen,
kahdeksannen, yhdeksännen, pian kymmenen täyteen.
Enkidun sairaus vain paheni yhä:
yhdestoista ja kahdestoista päivä.
68. Enkidu makasi vuoteen päällä,
kutsui Gilgameshia peloissansa:
"Toverini, jumalani on kääntynyt minua vastaan.
Minä en kuole niin kuin taistelussa kuollaan.

69. Minä pelkäsin taistelua [.....]

Toverini! Joka taistelussa kaatuu, saa kuuluisan
maineen,

minä taas [.....]

[.....]

70.–76. [.....]

KAHDEKSAS TAULU

1. Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan,
Gilgamesh suri ystäväänsä Enkidua:
"Enkidu, äitisi gaselli
ja isäsi villiaasi kasvattivat sinut,
2. karjan maidolla sinä vartuit
ja tasangon karja näytti sinulle laidunmaita.
Enkidu! Seetrimetsään johtavat tiet
itkekööt sinua lakkaamatta, päivin ja öin.
3. Urukin laajan tarhan vanhimmat itkekööt sinua,
ne jotka siunasivat meitä, itkekööt sinua!
Vuorten ja kukkuloiden asujat itkekööt sinua,
[.....] puhdasta,
valittakoot laidunmaat sinua!

4. Itkekööt sinua sypressit ja seetrit,
joiden halki me raivasimme tien raivossamme!
Itkekööt karhut, hyeenat ja pantterit,
leopardit, hirvet ja kissapedot,
leijonat, härät ja peurat, kauriit, karja ja tasangon
laumat!
5. Itkeköön sinua pyhä Ulain virta,
jonka vartta me käyskelimme ylväinä kerran!
Itkeköön sinua pyhä Eufratin virta,
jonka vettä me kaadoimme uhrina leilistämme!
6. Itkekööt sinua Urukin tarhan nuoret miehet,
jotka näkivät, kuinka me löimme Taivaan Sonnin!
Itkeköön sinua maanviljelijä auransa varressa,
joka suloisin sävelin korottaa nimesi!
7. Itkeköön sinua Urukin laajan tarhan [.....]
joka mainitsee nimesi ensimmäisessä [...]!
Itkeköön sinua paimen, kaitsija karjain,
joka antoi suuhusi olutta juoda!

8. Itkeköön sinua paimenpoika,
joka antoi sinulle voita syödä!
Itkekööt sinua Urukin tarhan vanhimmat,
jotka antoivat sinulle viiniä juoda!
9. Itkeköön sinua ilotyttö Shamhat,
joka voiteli sinut tuoksuvien voitein!
Itkekööt sinua [.....],
jotka häätalossa [.....] neuvosi!
10. Itkekööt sinua nuorukaiset, veljet sinua itkekööt,
päästäkööt hiuksensa vapaiksi neitojen lailla!
Enkidu, niin kuin isäsi ja äitisi
minä itken sinua katkerasti!
11. Kuulkaa, nuorukaiset, kuulkaa minua,
kuulkaa, Urukin vanhukset, kuulkaa minua:
minä itken Enkidua, toveriani,
valitan katkerasti kuin itkijänainen!
12. Paha kohtalo nousi ja minulta riisti
kirveen kyljeltäni, kätteni turvan,
miekan vyöltäni, kilven edestäni,
juhlavaatteeni, hienoimman vyöni!

13. Toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri,
Enkidu, toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri,
14. yhdessä me kapusimme vuorten laelle,
tapoimme yhdessä Taivaan Sonnin,
voitimme Seetrimetsässä Humbaban.
15. Mikä uni on nyt vallannut sinut?
Sinä olet vaiti, et minua kuule.
– Ei hän nosta päätään.
Ei sydän hänen rinnassaan enää syki.”
16. Hän peitti toverinsa kasvot kuin morsiamensa,
kierteli hänen ympärillään kuin kotka,
kuin pentunsa menettänyt leijonaäiti
hän asteli eteen ja kääntyi taakse.
17. Hän nyhti ja raastoi kiharoitaan,
heitti yltänsä kielletyt korut.
Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan,
Shamash [.....]

18. [...] Gilgamesh huusi suureen ääneen,
kutsutti jalokivimestarit ja sepät,
metallisevät, kultasevät ja kaivertajat,
laati toverinsa [.....]
19. Gilgamesh teki toveristaan patsaan:
"Toverini mittasuhteet [...]
[.....] lasuurista rintasi olkoon,
kullasta vartalosi [.....]
- 20.–21. [.....]
22. Minä lasken sinut mahtavan vuoteen päälle,
kunnioitetun vuoteen päälle lasken sinut.
Sinä lepäät vasemmalla puolellani
ja manalan kuninkaat suutelevat jalkojasi.
23. Annan urukilaisten itkeä ja valittaa sinua,
ylhäiset ihmiset ovat tähtesi huolta täynnä.
Sinun jälkeesi kuljen ruokkoamatta,
juoksen tasangolla leijonan taljassa."

24. Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan,
Gilgamesh nousi,
avasi lukot, laski aarteitansa,
otti esille erilaiset jalokivet.

25. [.....] teki
[.....] toverilleen
[.....] teki
[.....] kolmekymmentä naulaa kultaa.

[Säkeistöt 26.–41. ovat lähes täysin tuhoutuneet. Alussa kuvaillaan yksityiskohtaisesti Enkidun patsaan valmistamista – useimmista riveistä tosin on säilynyt vain muutama kirjoitusmerkki; toistuvana teemana on patsaaseen käytetyn kullan määrä. Lopulta teksti siirtyy kuvailemaan manalan jumaluuksille annettuja uhrilahjoja.]

42. [.....] Shamashille näytti
[.....] temppelin hoitajalle:
"Kylmää vettä hän kaatakoon hänelle,
sanokoon toverilleni, ettei hän itkisi."

43. Kaksiteräisen tikarin, lasuurikahvan,
pyhän Eufratin tavoin välkehtivän
Bibbulle, manalan teurastajalle, hän antoi,
Shamashille näytti:
"Bibbu, laajan manalan teurastaja,
kulkekoon iloiten toverini rinnalla."
44. [.....] karneolia, obsidiaania ja marmoria
Apsulle, manalan syntipukille, hän antoi,
Shamashille näytti:
"Apsu, laajan manalan syntipukki,
kulkekoon iloiten toverini rinnalla."
45. [.....], jonka kärki on lasuuria
[.....] karneolilla koristeltu
[.....]
[.....]
- 46.-51. [.....]
52. "[...] heidän nimensä [...]
[...] Anunnakien tuomari [...]."
Kun Shamash kuuli tämän,
hän loi mielessään joen ajatuksen.

53. Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan,
Gilgamesh avasi aarrekammionsa,
nosti esille jalopuisen pöydän,
täytti hunajalla karneolimaljan,

54. täytti voisulalla lasuurimaljan,
koristi [.....], Shamashille näytti
[.....]
[.....]

55.–62. [.....]

YHDEKSÄS TAULU

1. Gilgamesh valitti katkerasti,
juoksi tasangolla itkien ystäväänsä:
"Kuolenko minäkin? Enkö ole kuin Enkidu?
Murhe on astunut mieleni majaan.
2. Pelästyin kuolemaa ja juoksen nyt tasangolla
Utnapishtimin, Ubartutun pojan, luokse.
Olen lähtenyt matkaan, kuljen joutuisasti.
3. Eräänä yönä saavuin vuorensolaan,
näin leijonia, olin kauhuissani.
Kohotin kasvoni ja rukoilin Siniä,
Sinin, jumalten valon, luo sanani nousi:
'[.....], pelasta minut!'"
4. Sinä yönä Gilgamesh heräsi nähtyään unta
[...] Sinin edessä hän iloitsi elämästä.
Hän otti kirveen käteen,
veti vyöltään miekan

5. ja ryntäsi leijonien kimppuun kuin nuoli.
Hän löi ne ja hajotti leijonalauman.
ja [.....] keskipäivän
heitti [.....]
6. Hän piirsi [.....]
ensimmäisen nimi [.....]
toisen nimi [.....]
kantoi [.....]
- 7.-8. [.....]
9. [.....]
[.....]
[.....]
vuorille, joiden nimi on Mashu.
10. Gilgamesh saapui Mashu-vuorille,
jotka auringon kulkua vartioivat.
Niiden huiput nousivat taivaankanteen
ja juuret painuivat manalan maille.

11. Sen porttia vartioivat Skorpionimichet,
kauheat, joilla on kuoleman katse,
joiden mahtava hohto kattaa vuoret.
He vartioivat Shamashia sen kulkiessa.
12. Gilgamesh näki heidät – kauhu
ja pelko sai hänet peittämään kasvot.
Sitten hän kokosi rohkeutensa
ja astui lähemmäs heitä.
Skorpionimies huusi vaimollensa:
"Jumalten lihaa on saapujan ruumis!"
13. Vaimo vastasi Skorpionimiehelle:
"Kaksi osaa jumalaa, ihmistä yksi!"
Skorpionimies huusi Gilgameshille,
lausui jumalten lihalle, Gilgameshille:
14. "Kuka sinä olet, joka saavut kaukaa?
Kuinka olet vaeltanut tänne asti,
ylittänyt vaikeakulkuiset meret?
[.....] kulkusi tahdon tietää.

15. Kenen luo sinä suuntaat askeleesi?

[.....] tahdon tietää.

[.....]

[.....]

16.–18. [.....]

19. "Etsin tietä isäni Utnapishtimin luokse [...],
joka jumalten joukossa seisoi ja elämän löysi;
hän voi kertoa elämän ja kuoleman salat!"

20. Skorpionimies avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille:
"Gilgamesh, kukaan ei ole [.....]
koettanut kulkea vuorien halki.

21. Kaksitoista virstaa on synkkä matka:
pimeys on tiivis, valoa vailla.
Auringon nousuun [.....]
auringon laskuun [.....]

22. Auringon laskuun [.....]
he toivat esiin [.....]
[.....]
Kuinka sinä [.....]
- 23.-31. [.....]
32. "Murhe on täyttänyt lihakseni,
viima ja paahde polttanut kasvojani,
voimani on kulunut vaivoissani;
nyt [.....]."
33. Skorpionimies avasi suunsa ja sanoi,
lausui Gilgameshille:
"Mene, Gilgamesh, älä pelkää;
Mashu-vuoret sallivat sinun mennä!
34. Vuoret ja kukkulat [.....]
turvassa [.....]
Vuorten portti [.....]."
35. Kun Gilgamesh oli kuullut tämän,
painanut mieleensä miehen sanat,
hän lähti kulkemaan Shamashin tietä.

36. Ensimmäisen virstan hän kulki tietään:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
37. Kun hän oli kulkenut toisen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
38. Kun hän oli kulkenut kolmannen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
39. Kun hän oli kulkenut neljännen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
40. Kun hän oli kulkenut viidennen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
41. Kun hän oli kulkenut kuudennen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.

42. Kun hän oli kulkenut seitsemännen virstan:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
43. Kahdeksannen virstan hän kiirehti vielä:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
44. Kun hän oli kulkenut yhdeksännen virstan,
pohjatuuli puhalsi hänen kasvojaan vasten:
pimeys oli tiivis, valoa vailla,
eikä hän nähnyt, ei eteen, ei taakse.
45. Kun hän oli kulkenut kymmenennen virstan,
[.....] oli jo lähellä.
Vielä oli jäljellä yksi virsta.
Sitten hän saapui Shamashin eteen.
46. [.....] valoa oli kaikkialla.
Kun hän näki kivipuut, hän kulki niitä kohti;
karneoli kantoi hedelmää juuri:
sen tertut olivat kauniit nähdä.

47. Lasuuri kasvoi lehtevänä
kauniit hedelmät oksillansa.
[.....]
[.....]
48. [.....]
49. [.....]
sectri [.....]
agaatit koristivat [.....]
50. koralli [.....] jalokivet,
niin kuin piikkipensaat [...] karneoli.
Hän otti käteensä leipäpuun hedelmän [...],
smaragdi, rubiini ja obsidiaani [.....]
51. [.....] ylellisyyys [...]
niin kuin [.....] safiiri
oli [.....]
52. Niin Gilgamesh kierteli siellä,
nosti katseensa ja [.....] hänet.

KYMMENES TAULU

1. Siduri, kapakanvaimo, meren rannalla asui,
asui meren rannalla, piti kapakkaansa,
kapakassaan kultaiset kannut ja ruukut,
itse hän verhoutui huntujen alle.
2. Gilgamesh käyskenteli [.....]
taljaan puettuna [.....],
hänen ruumiinsa oli jumalten lihaa,
hänen sisintään kalvoi musta murhe;
3. hän näytti kaukaisten polkujen vaeltajalta.
Kapakanvaimo näki hänet jo kaukaa,
sanoi mielessään, sanan lausui,
piti neuvoa itseksensä:
4. "Metsästäjä, villihärkien surma;
miksi hän tulee suoraan minua kohti?"
Kapakanvaimo pani portin salpaan,
salpasi portin, katolle nousi.

5. Gilgamesh huomasi [.....]
nosti leukansa, kääntyi häneen.
Gilgamesh lausui kapakanvaimolle:
"Kapakanvaimo, miksi salpasit portin?
6. Miksi salpasit portin, katolle nousit?
Minä lyön oven hajalle, murren salvan
[.....]
[.....] tasangolla."
7. Kapakanvaimo lausui Gilgameshille:
"[.....] portin
[.....] katolle nousin
[.....]."
8. Gilgamesh lausui kapakanvaimolle:
"[.....]
[.....]
[.....]
9. [.....] vartijan tapoin,
löin Humbaban, joka Seetrimetsässä asui,
surmasin solassa leijonalauman."

10. Kapakanvaimo lausui Gilgameshille:
"Sinä siis olet Gilgamesh, joka vartijan tapoit,
löit Humbaban, joka Seetrimetsässä asui,
surmasit solassa leijonalauman,
tapoit taivaasta tulleen Sonnin.
11. Miksi sitten ovat poskesi kuopalla, kasvosi kalvaat,
mielesi synkkä ja muotosi musta?
Miksi murhe kalvaa sisintäsi,
miksi näytät kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Miksi viima ja paahde ovat polttaneet kasvojasi?
Miksi on ylläsi leijonan talja?"
12. Gilgamesh lausui kapakanvaimolle:
"Kuinka eivät poskeni olisi kuopalla, kasvoni kalvaat,
mieleni synkkä ja muotoni musta?
13. Kuinka ei murhe kalvaisi sisintäni,
kuinka en näyttäisi kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Kuinka eivät viima ja paahde olisi polttaneet
kasvojani?
Kuinka ei olisi ylläni leijonan talja?

14. Toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri,
Enkidu, toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri;
15. yhdessä me kapusimme vuorten laelle,
tapoimme yhdessä Taivaan Sonnin,
voitimme Seetrimetsässä Humbaban,
surmasimme solassa leijonalauman;
16. toverini, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki,
Enkidu, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki;
17. ihmisen kohtalo tavoitti hänet.
Kuusi päivää ja seitsemän yötä minä itkin häntä,
en antanut haudata häntä
ennen kuin hänen nenästään putosi mato.

18. Minä pelästyin kuolemaa ja juoksin tasangolla;
toverini kohtalo painoi minua
ja minä juoksin kauas tasangolle.
Enkidun kohtalo painoi minua
ja minä juoksin kauas tasangolle.
19. Kuinka voisin vaieta, kuinka rauhoittua?
Toverini, jota rakastin, on muuttunut saveksi!
Enkidu, jota rakastin, on muuttunut saveksi!
Enkö minäkin hänen laillaan mene vuoteeseeni
nousematta enää koskaan, enää milloinkaan!"
20. Gilgamesh lausui kapakanvaimolle:
"Kerro nyt, kapakanvaimo,
mikä tie vie Utnapishtimin luokse!
21. Selitä minulle matkamerkit,
matkamerkit selitä minulle!
Jos siihen pystyn, ylitän meren,
jos en pysty, juoksen tasangolla!"

22. Kapakanvaimo lausui Gilgameshille:
"Ei siellä, Gilgamesh, ole koskaan ollut ylityspaikkaa!
Ei kukaan ole ylittänyt merta miesmuistiin.
Meren voi ylittää vain sankari Shamash –
kuka muu voisi ylittää aavan meren?
23. Vaikea sitä on ylittää, ylen vaikea kulkea;
siellä ovat kuoleman vedet, jotka tukkivat tien.
Jos vielä pääsisit meren poikki, Gilgamesh,
mitä tekisit, kun saapuisit kuoleman vesille?
24. Siellä, Gilgamesh, Utnapishtimin lautturi Urshanabi
kiviset mukanaan kuorii seetrejä.
Mene sitten, näytä kasvosi hänelle;
jos siihen pystyt, ylitä meri hänen kanssaan,
jos et pysty, palaa takaisin!"
25. Kun Gilgamesh oli kuullut tämän,
hän otti kirveen käteen,
veti miekan vyöltään,
lähti niiden kimppuun ja ajoi ne pakoon.

26. Hän ryntäsi niiden kimppuun kuin nuoli,
hänen äänensä kaikui kautta metsän.
Urshanabi näki kirkkaan [.....],
otti kirveen käteensä ja [.....].
27. Gilgamesh löi häntä päähän [.....],
tarttui hänen käteensä [.....] rintansa.
Laiva [.....] kiviset,
joita ilman ei saata ylittää merta.
28. [.....] aava meri.
Hän heitti ne virtaan, ei hillinnyt kättään,
vaan rikkoi kiviset ja heitti ne virtaan
[.....] laiva
[.....] rannalla.
29. Gilgamesh lausui lautturi Urshanabille:
"[.....] menen
[.....] sinua."
30. Lautturi Urshanabi lausui Gilgameshille:
"Miksi ovat poskesi kuopalla, kasvosasi kalvaat,
mielesi synkkä ja muotosi musta?

31. Miksi murhe kalvaa sisintäsi,
miksi näytät kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Miksi viima ja paahde ovat polttaneet kasvojasi?
Miksi on ylläsi leijonan talja?"
32. Gilgamesh lausui lautturi Urshanabille:
"Kuinka eivät poskeni olisi kuopalla, kasvoni kalvaat,
mieleni synkkä ja muotoni musta?"
33. Kuinka ei murhe kalvaisi sisintäni,
kuinka en näyttäisi kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Kuinka eivät viima ja paahde olisi polttaneet
kasvojani?
Kuinka ei olisi ylläni leijonan talja?
34. Toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri,
Enkidu, toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri;
35. yhdessä me kapusimme vuorten laelle,
tapoimme yhdessä Taivaan Sonnin,
voitimme Seetrimetsässä Humbaban,
surmasimme solassa leijonalauman;

36. toverini, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki,
Enkidu, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki;
37. ihmisen kohtalo tavoitti hänet.
Kuusi päivää ja seitsemän yötä minä itkin häntä,
kunnes hänen nenästään putosi mato.
38. Minä pelästyin kuolemaa ja juoksin tasangolla;
toverini kohtalo painoi minua
ja minä juoksin kauas tasangolle,
kauas tasangolle juoksin pois.
39. Kuinka voisin vaieta, kuinka rauhoittua?
Toverini, jota rakastin, on muuttunut saveksi!
Enkö minäkin hänen laillaan mene vuoteeseeni
nousematta enää koskaan, enää milloinkaan!"
40. Gilgamesh lausui lautturi Urshanabille:
"Kerro nyt, Urshanabi,
mikä tie vie Utnapishtimin luokse!

41. Selitä minulle matkamerkit,
matkamerkit selitä minulle!
Jos siihen pystyn, ylitän meren,
jos en pysty, juoksen tasangolla!”
42. Urshanabi lausui Gilgameshille:
”Omin käsin, Gilgamesh, sinä estit kulun,
kun särjit kiviset, heitit ne virtaan.
Kiviset on särjetty, ei [.....]
43. Ota kirves käteesi, Gilgamesh,
kulje metsään ja katko sauvoimia,
pitkiä, viiden seipään mittaisia.
Kuori ne, pane niihin levyt,
tuo ne sitten luokseni meren rantaan.”
44. Kun Gilgamesh oli kuullut tämän,
hän otti kirveen käteen,
veti miekan vyöltään
45. kulki metsään ja katkoi sauvoimia,
pitkiä, viiden seipään mittaisia.
Hän kuori ne, pani niihin levyt,
toi ne sitten Urshanabin luo meren rantaan.

46. Gilgamesh ja Urshanabi nousivat laivaan,
laskivat sen laineille ja lähtivät matkaan.
Kolmessa päivässä he kyntivät merta
kuukauden ja viidentoista päivän matkan,
kunnes saapuivat kuoleman vesien luokse.
47. Urshanabi lausui Gilgameshille:
"Pidä varasi, Gilgamesh, ota sauvoin,
varo, ettei kätesi kosketa kuoleman vettä ja [.....]!"
48. Nyt toinen, Gilgamesh! Kolmas ja neljäs!
Nyt viides, Gilgamesh! Kuudes ja seitsemäs!
Nyt kahdeksas, Gilgamesh! Yhdeksäs ja kymmenes!
Nyt yhdestoista, Gilgamesh! Ja kahdestoista!"
49. Silloin oli viimeinenkin sauvoin mennyt,
ja Gilgamesh avasi vyönsä riisuakseen,
veti yltänsä kaikki vaatteet,
otti käteensä laivan maston.

50. Utnapishtim katseli kaukaisuuteen,
sanoi mielessään, sanan lausui,
piti neuvoa itseksensä:
"Miksi on laivan kiviset lyöty rikki?
Miksi on vieras sauvointa käyttämässä?
51. Ei ole tulija minulle tuttu,
ja oikealla [.....]
kun katson, ei [.....]
kun katson, ei [.....]
52. kun katson [.....]
minua [.....]
[.....]
[.....]
- 53.-56. [.....]
57. Utnapishtim lausui Gilgameshille:
"Miksi ovat poskesi kuopalla, kasvosi kalvaat,
mielesi synkkä ja muotosi musta?

58. Miksi murhe kalvaa sisintäsi,
miksi näytät kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Miksi viima ja paahde ovat polttaneet kasvojasi?
Miksi on ylläsi leijonan talja?"
59. Gilgamesh lausui Utnapishtimille:
"Kuinka eivät poskeni olisi kuopalla, kasvoni kalvaat,
mieleni synkkä ja muotoni musta?"
60. Kuinka ei murhe kalvaisi sisintäni,
kuinka en näyttäisi kaukaisten polkujen vaeltajalta?
Kuinka eivät viima ja paahde olisi polttaneet
kasvojani?
Kuinka ei olisi ylläni leijonan talja?
61. Toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri,
Enkidu, toverini, vapaana laukkaava villiaasi,
vuorten aasi, tasangon pantteri;
62. yhdessä me kapusimme vuorten laelle,
tapoimme yhdessä Taivaan Sonnin,
voitimme Sectrimetsässä Humbaban,
surmasimme solassa leijonalauman;

63. toverini, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki,
Enkidu, jota rakastin kovin,
joka kulki kanssani vaivojen halki;
64. ihmisen kohtalo tavoitti hänet.
Kuusi päivää ja seitsemän yötä minä itkin häntä,
en antanut haudata häntä
ennen kuin hänen nenästään putosi mato.
65. Minä pelästyin kuolemaa ja juoksin tasangolla;
toverini kohtalo painoi minua
ja minä juoksin kauas tasangolle,
Enkidun kohtalo painoi minua,
kauas tasangolle juoksin pois.
66. Kuinka voisin vaieta, kuinka rauhoittua?
Toverini, jota rakastin, on muuttunut saveksi!
Enkidu, jota rakastin, on muuttunut saveksi!
Enkö minäkin hänen laillaan mene vuoteeseeni
nousematta enää koskaan, enää milloinkaan!"

67. Gilgamesh lausui Utnapishtimille:
"Niin lähdin kaukaisen Utnapishtimin luokse,
josta ihmiset kertovat tarinoita,
vaelsin halki kaikkien maitten,
ylitin vaikeat vuorten huiput,
kuljin kaikkien merten yli.
68. Suloista unta en saanut kyllin,
unta vailla vaivasin itseäni,
täytin murheella lihakseni.
Mitä olen hyötynyt vaivoistani?
69. En ollut ehtinyt kapakanvaimon luokse,
kun jo vaatteeni olivat riekaleina.
Surmasin karhuja, hycenoita, leijonia ja panttereita,
kissapetoja ja hirviä,
kauriita, karjaa ja tasangon laumoja!
Söin niiden lihaa, puin ylleni taljan.
70. Murhe älköön hänen portistaan käykö,
piki ja terva sen pitäkööt poissa;
älkööt he tähteni jättäkö iloansa,
minua, säälivää [.....]."

71. Utnapishtim lausui Gilgameshille:
"Mistä, Gilgamesh, pitkä murhe?
Olethan jumalten ja ihmisten lihaa;
jumalat tekivät sinut isäsi ja äitisi kaltaiseksi.
72. Vertaatko koskaan osaasi hullun osaan, Gilgamesh?
Kokouksessa on sinulle istuin,
hänelle annetaan oluen sakkaa voisulan sijaan,
muruja ja likajauhoja jauhojen asemasta.
73. Hänen yllään on riepuja vaatteiden sijaan,
vyön asemasta vanha köysi,
koska hänellä ei ole ymmärrystä,
neuvon sanoja hän ei kuule.
74. Mietihän häntä, Gilgamesh, [.....]
kuka on heidän herransa [.....]
[.....]
[...] Sin ja Shamash [.....]
75. Sin kulkee [.....]
jumalat ovat jalkeilla [.....]
toveri, valveilla [.....]
muinaisuudesta on [.....]

76. sinä kosketit [.....]
toveruuttasi [.....]
Jos, Gilgamesh, jumalten pyhillä temppeleillä [.....]
jumalatarten pyhillä temppeleillä [.....]
- 77.--78. [.....]
79. Kun jumalat loivat ihmiskunnan,
he säätivät kuoleman ihmisen kohtaloksi.
Olet unta vailla; mitä se sinua auttaa?
Voimasi valuvat valvoessa,
täytät murheella lihaksesi,
80. tuot vain lähemmäs kuoleman päivän.
Ihminen on kuin ruovikon ruoko;
niin hänen nimensä katkeaa kohta.
Komea nuorukainen, kaunis neito,
kumpikin lankeaa kuoleman kynsiin.
81. Ei kukaan voi kuolemaa nähdä,
ei nähdä kuoleman kasvoja,
ei kuulla kuoleman ääntä –
raivoisa kuolema ihmiset kaataa!

82. Me rakennamme talon
ja teemme pesän,
veljet jakavat perintönsä,
toisinaan viha vallitsee maassa.
83. Joki nousee ja nostaa tulvan,
korento ajautuu virran myötä
kääntäen kasvonsa auringon puoleen
ja äkkiä – ei ole enää mitään.
84. Nukkuva ja kuollut ovat kuin veljet,
mutta kuka on piirtänyt kuoleman kuvan?
Ketä on kuollut tervehtinyt?
85. Anunnakit, suuret jumalat, kokoontuivat,
Mammitu, kohtaloiden säätäjä, päätti heidän kanssaan.
Kuoleman ja elämän he asettivat,
mutteivät kertoneet kuoleman päivää.”

YHDESTOISTA TAULU

1. Gilgamesh lausui kaukaiselle Utnapishtimille:
"Minä katson sinua, Utnapishtim:
ei muotosi ole outo, olet juuri kuin minä,
et sinä ole outo, olet juuri kuin minä.
2. Olin vakaasti päättänyt käydä taistelemaan,
mutta nyt onkin käteni turta.
Kerro minulle, kuinka seisoit jumalten kokouksessa
ja löysit ikuisen elämän itsellesi."
3. Utnapishtim lausui Gilgameshille:
"Gilgamesh, saat kuulla tarkkaan varjellun tarun,
paljastan sinulle jumalten salaisuuden."
4. Shuruppak, kaupunki, jonka tiedät kyllä,
sijaitsee Eufratin rantamilla.
Se on vanha kaupunki; jumalat asuivat siellä,
kun suuret jumalat päättivät lähettää Tulvan.

5. Heidän isänsä Anu oli mukana siellä,
neuvonantaja, sankari Enlil,
kamariherra Ninurta
ja kanaalineuvos Ennugi.
6. Myös Nishshiku Ea vannoi heidän kanssaan
mutta toisti heidän sanansa ruokomajan luona:
"Ruokomaja! Ruokomaja! Seinä! Seinä!
Kuule, ruokomaja, kuuntele, seinä!
7. Shuruppakilainen, Ubartutun poika,
hajota talosi, rakenna laiva,
hylkää omaisuus, henkesi säästä,
vihaa vaurautta, pelastaudu!
Vie kaikkien elävien siemen laivaan.
8. Sinun tulee rakentaa lavea laiva,
joka on tarkkaan mitattu mitoiltansa:
sen pituus ja leveys olkoot yhtä suuret.
Peitä se katolla niin kuin Apsu!"

9. Minä ymmärsin ja lausuin Ealle, herralleni:
"Minä kuulin, kuinka herrani lausui,
ja teen niin kuin käsket, mutta kuinka
minä vastaan kaupungin vanhimmille?"
10. Ea avasi suunsa ja sanoi,
lausui minulle, palvelijalleen:
"Sano heille näin: 'Enlil
vihaa minua jostakin syystä;
11. en minä voi jäädä kaupunkiinne,
en voi laskea jalkojani Enlilin maalle.
Apsun rannalle minun pitää mennä,
asumaan herrani Ean luokse.
Silloin hän antaa teille runsauden sateen:
12. runsaasti lintuja, kaloja kahmaloittain!
Hän antaa rikkaan sadon virrata teille:
aamulla kakkuja sataa,
illalla vihmoa vehnää."

13. Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan
[.....], ihmiset kokoontuivat:
puuseppä kantoi kirvestänsä,
ruo'ontaittaja kiveään kantoi,
14. nuorukaiset [.....]
talot [.....]
lapset kantoivat pikeä ja tervaa,
köyhät muita tarvikkeita.
15. Viidentenä päivänä oli runko jo valmis;
hehtaarin ala ja kymmenen seipään korkuiset
reunat,
kymmenen seipään levyinen katto.
Minä sen piirsin ja suunnittelin.
16. Kuusi kattoa liitin siihen,
jaoin sen kansilla seitsemään osaan.
Ruuman jaoin yhdeksään osaan,
iskin keskelle tiiviit vesitapit,
tarkistin sauvoimet ja tarvekalut.

17. Kolmetuhatta saavia pikeä kattilaan kaadoin,
kolmetuhatta saavia tervaa laivan sisään,
kolmetuhatta miestä kantoi ruukuilla öljyä:
tuhat ruukkua tarvittiin uhreja varten
ja laivuri laittoi kaksituhatta säästöön.
18. Minä teurastin härkiä michiä varten,
löin lampaita jokainen päivä.
Olutta ja viiniä, öljyä ja taateliuomaa
miehet kaatoivat kuin joen vettä,
juhlivat aivan kuin uutena vuonna.
19. Aamunkoitteessa voitelin öljyllä kädet,
illan tullen oli laiva jo valmis.
Vesillelasku oli vaivalloinen;
teloja siirreltiin edestä taakse,
kunnes laivaa oli vain kolmannes maalla.
20. [.....] lastasin laivaan;
kaiken hopean lastasin laivaan,
kaiken kultani lastasin laivaan
ja kaikkien elävien siemenen lastasin laivaan.

21. Johdatin laivaan suvun ja perheen,
tasangon karjan ja ylämaan laumat,
työmiehet kaikki johdatin laivaan.
22. Shamash oli antanut aloitusmerkin:
'Kun aamulla kakkuja sataa,
illalla vihmoo vehnää,
astu laivaan ja tilkitse ovi.'
23. Nyt oli koittanut hetki:
'aamulla kakkuja sataa,
illalla vihmoo vehnää.'
Minä tarkastelin säätä:
24. sää oli kauhea nähdä.
Minä astuin laivaan ja tilkitsin oven.
Lautturi Puzurkurgal tilkitsi laivan;
hänelle annoin palatsin kaikkineensa.
25. Aamulla, ensimmäisen sarastuksen aikaan
taivaanrannasta nousi musta pilvi.
Adad jylisi pilven sisällä,
Shullat ja Hanish kulkivat edellä,
kantoivat Adadin istuinta vuorten ja maitten yli.

26. Errakal kiskaisi pidikkeet irti,
Ninurta kulki patoja aukomassa,
soihtuja kantoivat Anunnakit,
paahtoivat niiden hehkulla maata.
27. Adadin hiljaisuus valtasi taivaan,
valkeus muuttui pian pimeydeksi.
Sitten Adad hyökkäsi kuin sonni
ja murskasi maan kuin saviruukun.
28. Kokonaisen päivän myrsky ulvoi,
puhalsi kiivaana [.]
sodan tavoin kulki ihmisten yllä:
veli ei veljeään nähnyt,
ihmistä ei tuntenut sateen alta.
29. Jumalatkin säikähtivät Tulvaa,
nousivat Anun taivaaseen ja väistyivät syrjään,
jumalat kyyristelivät niin kuin koirat!
Ishtar huusi kuin synnyttävä nainen,
sointuvaääninen Belet-ili itki:

30. "Kunpa muuttuisi saveksi tuo päivä,
jona puhuin pahaa jumalten kokouksessa!
Kuinka saatoin puhua pahaa jumalten kokouksessa,
vaatia sotaa ihmisten tuhoa varten!
31. Minähän itse synnytin heidät;
nyt he täyttävät meren kuin kalanpojat!"
32. Anunnakit itkivät hänen kanssaan,
jumalat itkivät kyynelsilmin,
valittivat kuumeen korventamin huulin.
33. Kuusi päivää ja seitsemän yötä
tuuli ulvoi, Tulva runteli maata.
34. Seitsemännennen päivän koittaessa
laantui Tulva ja tuivertava tuuli,
joka oli kääntyilnyt kuin synnyttävä nainen.
Meri tyyntyi, myrsky laantui.

35. Minä tarkastelin säätä: oli taas tyyntä.
Ihmiskunta oli tullut saveksi jälleen.
Tulvamaa oli tasainen kuin katto.
Minä työnsin ikkunan auki:
päivänvalo virtasi kasvoilleni.
36. Minä istuin kyyryssä itkemässä:
kyynelet virtasivat kasvoillani.
Katselin kauas meren ääriä kohti:
kaukana näkyi kaksitoista saarta.
37. Laiva oli juuttunut Nisir-vuoreen,
tarttunut kiinni, ei liikkunut enää.
Ensimmäisen päivän ja toisen päivän
laiva oli juuttunut Nisir-vuoreen,
tarttunut kiinni, ei liikkunut enää.
38. Kolmannen päivän ja neljännen päivän
laiva oli juuttunut Nisir-vuoreen,
tarttunut kiinni, ei liikkunut enää.
39. Viidennen päivän ja kuudennen päivän
laiva oli juuttunut Nisir-vuoreen,
tarttunut kiinni, ei liikkunut enää.

40. Seitsemännen päivän koittaessa
laskin kyyhkysen kädestäni lentoon.
Kyyhkynen lähti vaan kääntyi kohta,
palasi laivaan, kun ei löytänyt maata.
41. Laskin pääskysen kädestäni lentoon.
Pääskynen lähti vaan kääntyi kohta,
palasi laivaan, kun ei löytänyt maata.
42. Laskin korpin kädestäni lentoon.
Korppi lähti, näki väistävät vedet,
söi, käänteli ja nokki, ei palannut laivaan.
43. Minä uhrasin neljään ilmansuuntaan,
poltin vuoren tornissa suitsuketta,
asetin ruukut kahteen seitsemän riviin,
ruo'ot, seetrit ja myrtit kokosin niihin.
44. Jumalat tunsivat tuoksun,
jumalat tunsivat hyvän tuoksun.
Niin kuin kärpäset jumalat kokoontuivat
uhraajan luokse.

45. Yhtäkkiä saapui Belet-ili
kohottaen suuria jalokivikärpäsiä,
jotka Anu oli tehnyt häntä miellyttääkseen:
"Jumalat, en unohda lasuurikorua kaulassani,
muistan aina nämä päivät, en unohda koskaan!"
46. Jumalat tulkoot uhrien luokse,
muut paitsi Enlil, hän alköön tulko,
koska hän ei harkinnut vaan asetti Tulvan,
jätti ihmiseni tuhoutumaan!"
47. Siinä jo paikalla seisoi Enlil,
näki laivan ja joutui vihan vimmaan.
Enlil raivosi Igigi-jumalille:
"Kuka on selvinnyt, jäänyt henkiin?
Eihän kenenkään pitänyt jäädä cloon."
48. Ninurta avasi suunsa ja sanoi,
lausui sankari Enlilille:
"Kuka muu kuin Ea olisi voinut saada sen aikaan;
Eahan tietää, kuinka kaiken voi tehdä."

49. Ea avasi suunsa ja sanoi,
lausui sankari Enlilille:
”Sinä olet sankari, jumalten viisas;
kuinka et harkinnut vaan asetit Tulvan?
50. Yksin syypää kantakoon syynsä,
syntinen kärsiköön syntinsä itse!
Hellitä, ettei katkea aivan,
kiristä, ettei ole höllä liioin!
51. Sen sijaan, että asetit Tulvan,
leijona olisi voinut vähentää ihmisten luvun!
Sen sijaan, että asetit Tulvan,
susi olisi voinut vähentää ihmisten luvun!
52. Sen sijaan, että asetit Tulvan,
nälänhätä olisi voinut tehdä tuhoa maassa!
Sen sijaan, että asetit Tulvan,
Erra olisi voinut surmata ihmisiä!
53. Minä en paljastanut jumalten salaisuutta,
annoin vain Atrahasisin nähdä unta;
niin hän kuuli jumalten salaisuuden!
Mieti nyt, mitä hänelle tehdään.”

54. Enlil astui luokseni laivaan,
tarttui käteeni, kannelle johti,
toi sinne vaimoni, ja me polvistuimme.
Enlil seisoi meidän välissämme,
kosketti otsaamme ja siunasi meitä:
55. "Ennen Utnapishtim ja hänen vaimonsa olivat
ihmisiä;
nyt heistä tulee meidän jumalten kaltaisia!
Utnapishtim asukoon kaukana joen suussa!"
Niin he veivät minut asumaan kauaksi joen
suuhun.
56. "Kuka voisi koota jumalat sinua varten, Gilgamesh,
niin että löytäisit ikuisen elämän, jota etsit?
Koeta edes valvoa kuusi päivää ja seitsemän yötä!"
57. Kun Gilgamesh istahti jalkojensa varaan,
kuin sumu uni hengähti hänen ylleen.
Utnapishtim sanoi, lausui vaimollensa:
"Katsohan miestä, joka tahtoi ikuisen elämän:
kuin sumu uni hengähti hänen ylleen."

58. Vaimo lausui Utnapishtimille:
"Kosketa häntä, että hän havahtuisi!
Palatkoon hän rauhassa tulemaansa tietä,
menköön portista, palatkoon kansansa pariin!"
59. Utnapishtim sanoi, lausui vaimollensa:
"Ihminen on kavala; hän pettäisi sinut.
Mene leipomaan hänelle leipä ja pane pään viereen,
piirrä seinään päivät, jotka hän nukkuu!"
60. Vaimo leipoi leivän ja pani pään viereen,
merkitsi seinään päivät, jotka hän nukkui.
Ensimmäinen leipä oli kuiva korppu,
toinen pilalla hiukan, kolmas kostea vielä,
61. neljäs kakku oli valkea päältä,
viides oli harmaa ja kuudes kuuma,
seitsemäs vielä hiilloksella.
Silloin hän kosketti ja nukkuja heräsi.
62. Gilgamesh lausui kaukaiselle Utnapishtimille:
"Tuskin uni oli vallannut minut,
kun jo kosketit ja herätit minut!"
Utnapishtim sanoi Gilgameshille:

63. "Kuulehan, Gilgamesh, laske nyt leivät:
silloin tiedät, montako päivää nukuit.
Ensimmäinen leipä on kuiva korppu,
toinen pilalla hiukan, kolmas kostea vielä,
64. neljäs kakku on valkea päältä,
viides on harmaa ja kuudes kuuma,
seitsemäs vielä hiillocksella.
Silloin vasta sinä heräsit."
65. Gilgamesh lausui kaukaiselle Utnapishtimille:
"Mitä voin tehdä, Utnapishtim? Minne voin mennä?
Varas on tarttunut ruumiini lihaan!
Kuolema asuu huoneessani!
Minne tahansa katson, katsoo kuolema vastaan!"
66. Utnapishtim lausui lautturi Urshanabille:
"Urshanabi, laiturilla ilköön iloitko sinusta,
kirotkoon sinua ylityspaikka!
Sinä käyskelit rannalla; jää nyt rantoja paitsi!

67. Mies, jonka johdatit tänne,
on likainen kauttaaltansa;
taljat ovat vieneet kauneuden hänen lihaksistaan.
Urshanabi, vie hänet peseytymään,
pesköön hän vedellä lian yltään,
68. heittäköön taljansa meren viedä,
huuhdelkoon ruumiinsa tuoksuvaksi.
Saakoon hän päähänsä uuden liinan,
pankoon yllensä ylhäiset vaatteet!
69. Kun hän palaa kaupunkiinsa,
saapuu perille määränpäähän,
hänen vaatteensa olkoot uutukaiset!"
Urshanabi vei hänet peseytymään.
70. Gilgamesh pesi vedellä lian yltään,
heitti taljansa meren viedä,
huuhteli ruumiinsa tuoksuvaksi,
sai päähänsä uuden liinan,
pani yllensä ylhäiset vaatteet.

71. Kun hän palaisi kaupunkiinsa,
saapuisi perille määränpäähän,
hänen vaatteensa olisivat uutukaiset.
72. Gilgamesh ja Urshanabi nousivat laivaan,
laskivat sen laineille ja lähtivät matkaan.
Vaimo lausui kaukaiselle Utnapishtimille:
"Gilgamesh saapui nähden vaivaa ja tuskaa;
73. mitä sinä annat hänelle matkaan?"
Gilgamesh nosti sauvoimensa,
toi laivan takaisin lähelle rantaa.
Utnapishtim sanoi Gilgameshille:
74. "Gilgamesh, sinä saavuit nähden vaivaa ja tuskaa;
mitä minä antaisin sinulle matkaan?
Gilgamesh, saat kuulla tarkkaan varjellun tarun,
paljastan sinulle jumalten salaisuuden.
75. On muuan kasvi, jonka juuri on kuin piikkipensaan
ja oka kuin ohdakkeen, kun se pistää käteen;
jos saat tuon kasvin käsiisi, [.....]."

76. Kun Gilgamesh oli kuullut tämän,
hän avasi putken,
sitoi painavat punnukset jalkoihinsa,
ja ne vetivät hänet syvyyksiin, Ean asumukseen.
77. Hän löysi kasvin ja se pisti häntä.
Sitten hän päästi punnukset irti
ja meri heitti hänet takaisin rantaan.
Gilgamesh sanoi lautturi Urshanabille:
78. "Urshanabi, tämä on kasvi huolia vastaan!
Sen avulla mies saa voimansa jälleen!
Minä vien sen Urukin tarhaan,
annan kokeeksi vanhusten syödä siitä.
79. Sen nimi olkoon 'Vanhus tulee mieheksi jälleen'.
Sitten minäkin syön ja tulen nuoreksi jälleen!"
Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin.
80. Gilgamesh näki lammen ja raikasta vettä,
astui veteen ja huuhteli vartalonsa.
Tuli käärme ja tunsu kasvin tuoksun,
mateli hiljaa ja vei muassaan yrtin.

81. Pois madellessaan se loi nahan yltään.
Sinä päivänä Gilgamesh istui ja itki,
kyynelet virtasivat hänen kasvojaan pitkin.
Sitten hän tarttui lautturi Urshanabin käteen:
82. "Ketä varten, Urshanabi, käteni väsyi?
Ketä varten vuodatin sydänverta?
En minä auttanut itseäni;
maan leijonaa minä autoin!
83. Nyt aallot nousevat kahdenkymmenen virstan päähän.
Kun olin avannut putken, heitin työkalut syrjään.
Mitä löytäisin enää merkikseni?
Kunpa olisin vain palannut, jättänyt laivan rantaan!"
84. Kahdenkymmenen virstan päässä he mursivat leipää,
kolmenkymmenen virstan päähän pystyttivät leirin.
Niin he saapuivat Urukin tarhaan.
Gilgamesh lausui lautturi Urshanabille:
85. "Urshanabi, nouse Urukin muurille, käyskentele,
tutki perustaa, katsele tiililyötä:
tiilet on poltettu kestäviksi,
seitsemän viisasta perustan laski!

86. Yksi *shar* kaupunkia, yksi tarhoja,
yksi savimaata ja vielä Ishtarin temppeliaukio:
koko Uruk kolme *sharia* ja aukio.”

KAHDESTOISTA TAULU

1. "Kunpa olisin tänään jättänyt palloni puusepän taloon!
Onhan puusepän vaimo minulle kuin äiti!
Kunpa olisin jättänyt!
Onhan puusepän vaimo minulle kuin sisar!
Kunpa olisin jättänyt!
2. Tänään palloni putosi manalaan,
tänään mailani putosi manalaan!"
3. Enkidu vastasi Gilgameshille:
"Herrani, miksi itket? Miksi on mielesi musta?
Tänään haen pallosi manalasta,
tänään haen mailasi manalasta."
4. Gilgamesh vastasi Enkidulle:
"Jos menet manalan maille,
kuuntele tarkkaan neuvojani:
älä pane yllesi puhtaita vaatteita,
ettei sinua vieraaksi tunnettaisi.

5. Älä voitele varttasi tuoksuvalla öljyllä;
he tulisivat luoksesi tuoksun tuntiessaan.
Älä heitä keppiä manalan mailla;
ne, joihin keppi on osunut, ympäröivät sinut.
6. Älä kohota sauvaa kädessäsi,
etteivät haamut kiroaisi sinua!
Älä pane kenkiä jalkoihisi,
älä aiheuta melua manalassa.
7. Älä suutele vaimoa, jota rakastit,
älä lyö vaimoa, jota vihasit.
Älä suutele poikaa, jota rakastit,
älä lyö poikaa, jota vihasit,
ettei manalan huuto valtaisi sinua.
8. Hän makaa, hän makaa, äiti Ninazun makaa,
puhtaat hartiat paljaina vaatteen peittämättä,
rinnat vaatetta vailla, kuin maljat.”
9. Enkidu ei kuunnellut herransa neuvoja:
hän pani yllensä puhtaat vaatteet
ja hänet tunnettiin vieraaksi.

10. Hän voiteli vartensa tuoksuvalla öljyllä;
he tulivat hänen luokseen tuoksun tuntiessaan.
Hän heitti keppiä manalan mailla
ja haamut kirosivat häntä;
ne, joihin keppi oli osunut, ympäröivät hänet.
11. Hän kohotti sauvan kädessään
ja haamut kirosivat häntä.
Hän pani kengät jalkoihinsa
ja aiheutti melua manalassa.
12. Hän suuteli vaimoa, jota rakasti,
hän löi vaimoa, jota vihasi.
Hän suuteli poikaa, jota rakasti,
hän löi poikaa, jota vihasi,
ja manalan huuto valtasi hänet.
13. Hän makaa, hän makaa, äiti Ninazun makaa,
puhtaat hartiat paljaina vaatteen peittämättä,
rinnat vaatetta vailla, kuin maljat.

14. Kun Enkidu aikoi nousta manalasta,
Namtar ei tarttunut häneen,
Asakku ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
15. Säälitön, vaaniva Nergal ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
Taistelukentällä hän ei kaatunut,
vaan manala tarttui häneen.
16. Gilgamesh, Ninsunin poika, itki
ja valitti Enkidua, palvelijaansa.
Ekuriin, Enlilin taloon hän asteli yksin:
17. "Isä Enlil, tänään palloni putosi manalaan,
tänään mailani putosi manalaan.
Enkidu meni noutamaan niitä
ja manala tarttui häneen.
18. Namtar ei tarttunut häneen,
Asakku ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.

19. Säälitön, vaaniva Nergal ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
Taistelukentällä hän ei kaatunut,
vaan manala tarttui häneen.”
20. Isä Enlil ei vastannut hänelle
ja hän asteli yksin Sinin eteen:
21. ”Isä Sin, tänään palloni putosi manalaan,
tänään mailani putosi manalaan.
Enkidu meni noutamaan niitä
ja manala tarttui häneen.
22. Namtar ei tarttunut häneen,
Asakku ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
23. Säälitön, vaaniva Nergal ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
Taistelukentällä hän ei kaatunut,
vaan manala tarttui häneen.”
24. Isä Sin ei vastannut hänelle
ja hän asteli yksin Ean eteen:

25. "Isä Ea, tänään palloni putosi manalaan,
tänään mailani putosi manalaan.
Enkidu meni noutamaan niitä
ja manala tarttui häneen.
26. Namtar ei tarttunut häneen,
Asakku ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
27. Säälitön, vaaniva Nergal ei tarttunut häneen,
manala tarttui häneen.
Taistelukentällä hän ei kaatunut,
vaan manala tarttui häneen."
28. Isä Ea vastasi hänelle,
sanoi sankari Nergalille, miehuulliselle:
"Sankari Nergal, miehuullinen,
avaa aukko manalaan mennä!
29. Nouskoon Enkidun haamu manalasta,
kertokoon veljelleen Gilgameshille
manalan järjestyksen!"

30. Sankari Nergal, michuullinen,
avasi aukon manalaan mennä.
Kuin varjo Enkidun haamu nousi manalasta.
31. He syleilivät ja suutelivat,
puhuivat, pitivät neuvoa:
"Kerrohan, toverini, kerrohan, toverini,
kerro manalan järjestys, jonka olet nähnyt!"
32. "En voi kertoa, toverini, en voi kertoa, toverini.
Jos kertoisin manalan järjestyksen, jonka olen nähnyt,
sinä istuisit itkemään!"
"Niinpä minä istun itkemään!"
33. "Vartalo, jota koskettaessa mielesi iloitsi:
toukat sitä järsivät kuin vanhaa riepua.
[...], jota koskettaessa mielesi iloitsi,
on tomua täynnä kuin kuoppa maassa."
34. Gilgamesh heittäytyi itkien maahan,
Gilgamesh heittäytyi itkien maahan:
"Näitkö yksilapsisen miehen?" "Näin:
naula on hänen seinässään ja hän itkee katkerasti."

35. "Näitkö kaksilapsisen miehen?" "Näin:
hän istuu kahden tiilen päällä syömässä."
"Näitkö kolmilapsisen miehen?" "Näin:
hän juo vettä [.....] leilistä."
36. "Näitkö nelilapsisen miehen?" "Näin:
hänen sydämensä iloitsee kuin nelivaljakosta."
"Näitkö viisilapsisen miehen?" "Näin:
hänen kätensä on kerkeä kuin taitavan kirjurin."
37. "Näitkö kuusilapsisen miehen?" "Näin:
hänen mielensä on hyvä kuin kyntäjämiehen."
"Näitkö seitsenlapsisen miehen?" "Näin:
hän istuu istuimella jumalten kokouksessa."
38. [.....]
"Näitkö lapsettoman miehen?" "Näin:
hän syö [.....] kuin [...]."
"Näitkö hovieunukin?" "Näin:
niin kuin komea viiri hän seisoo nurkassa."
- 39.-44. [.....]

45. "Näitkö ankkuripaalulla maahan lyödyn?" "Näin:
voi hänen äitiään: kun naulat on vedetty irti,
hän kiertää maata."
"Näitkö äkkikuoleman uhrin?" "Näin:
hän makaa vuoteella raikasta vettä juoden."
46. "Näitkö taistelussa surmansa saaneen?" "Näin:
hänen isänsä ja äitinsä kunnioittavat häntä,
hänen vaimonsa itkee häntä."
47. "Näitkö sen, jonka ruumis jäi tasangolle?" "Näin:
hänen haamunsa ei nuku manalassa."
"Näitkö sen, jonka haamu ei saa hautauhreja?" "Näin:
hän syö padanpohjia ja leivänpaloja,
joita viskataan maahan."

SELITYKSIÄ

ENSIMMÄINEN TAULU

- 1:1-7: Uudempi esipuhe on liitetty teokseen vasta muinaisbabylo-nialaisen kauden jälkeen. Esipuheen kirjoittaja korostaa eepoksen esoteerista luonnetta viittaamalla useaan kertaan viisauden saavuttamiseen ja samalla esittää koko eepoksen muinaisena tekstinä, joka on löytynyt Urukista lasuurikivi-sestä taulusta (1:7).
- 1:3: Eanna, eli Aiakku, on Ishtarin temppeli Urukissa. Uruk, Raamatun Ereki (1Moos 10:10), jossa arvioidaan suurimmil-laan asuneen 100.000 asukasta, oli standardieepoksen kirjoit-tamisen aikoihin ikivanha kaupunki.
- 1:4: Ishtar, rakkauden jumalatar, on eepoksen keskeisiä jumalia ja hän näyttelee tärkeää osaa kuudennessa taulussa.
- 1:5: Seitsemän viisasta tarkoittaa seitsemää myyttistä *apkallua*, joiden katsotaan laskeneen Mesopotamian sivistyksen perus-tan ennen vedenpaisumusta.
- 1:6: *Shar* (kirjaimellisesti "3600 [yksikköä]") on suuri pinta-ala, jota tuskin on tarkoitettu otettavaksi tarkkana mittana.
- 1:8: Uudemman esipuheen (1:1-7) jälkeen eepos alkaa varhaisem-malla esipuheella, jonka alkusanojen mukaan eepos sai mui-

naisbabylonialaisella kaudella nimensä (*Shutur eli sharri* "Muita kuninkaita suurempi").

I:9: Lugalbanda on muinainen kuningas, joka eepoksessa esiintyy myös Gilgameshin henkilökohtaisena jumalana. Myös Ninsun, Gilgameshin äiti, on jumalatar.

I:11: Utnapishtim on vedenpaisumuskertomuksen sankari, ks. yhdestoista taulu. "Tulva" viittaa vedenpaisumuskertomukseen; mesopotamialainen historianäkemys piti Tulvaa suurena rajapyykkinä; aikaan ennen sitä sijoittui myyttinen muinaisuus, sen jälkeen historiallinen aika. Elämän etsiminen oli muinaisbabylonialaisen eepoksen keskeinen teema.

I:13: Belet-ili on Ishtarin äitijumalatarhahmo, Nudimmud puolestaan Ea-jumala luoja.

I:16: Gilgameshin käyttäytyminen Urukissa jää eepoksessa hieman epäselväksi. Erilaiset sotaosat leikit ja ensiyönoikeuden (*droit de seigneur*) käyttäminen tuntuvat kuuluvan syytösten listaan. Koska Gilgameshin toisaalta oletettiin kuninkaana olevan Täydellinen ihminen, välittäjä jumalten ja ihmisten välillä, hänen käytöksensä järkytti maailmanjärjestystä.

I:20: Aruru on Belet-ilin tavoin Ishtarin nimi äitijumalattarena.

- I:24: Anu on taivaan jumala.
- I:26: Ninurta on voiton jumala.
- I:27: Nisaba on viljankasvun jumalatar, joka tässä personifioi itse viljaa.
- I:28: Shakkan on karjan jumala.
- I:36: Seksuaalisuus nähdään kohtauksessa sivilisaation merkinä. Neitseellinen Enkidu on villi-ihminen, ja vasta seksuaalisuuden löytäminen tekee hänestä erilaisen kuin eläimistä. Kohtaus muistuttaa tietystä määrin Aadamia ja Eevan syntiinlankeemusta (1 Moos. 3).
- I:61: Shamash, Aurinko, on oikeudenmukaisuuden jumala, Enlil (Illil) jumalten kuningas ja Ea viisauden jumala. Enkidun "väärät mietteet" viittaavat hänen aikomukseensa haastaa Gilgamesh; Gilgamesh tosin sortaa urukilaisia, mutta silti hänen osakseen on säädetty hallita.
- I:62: Enneunilla ja niiden tulkinnalla on suuri merkitys eepoksessa. Mesopotamialaisessa kulttuurissa unet toimivat jumalallisen tiedon välittäjinä – pohjimmiltaan samoin kuin psykanalyttisessä tulkinnassa unet ovat oikotie piilotajuntaan.

TOINEN TAULU

- II:27: Ishhara on Ishtarin toinen nimi. Koko kohtausta liittyy *hieros gamokseen*, kuninkaan ja jumalattaren pyhään avioliittoon, johon osallistuminen on ollut historiallisen Gilgameshin tehtävä kuninkaan ominaisuudessa.
- II:47: Varhaisimmissa Gilgamesh-tarinoissa retki Humbabaa vastaan Seetrimetsään on säilyttänyt puhtaasti herooiden luonteensa. Eepoksessa episodit käytetään perusteluna tapahtumaketjulle, joka johdattaa Gilgameshin pohtimaan elämän ja kuoleman merkitystä.
- II:56: Adad on myrskyn jumala, Igigit taas jumal-luokka (taivaan jumalat).
- II:58: Muinaisbabylonialaisessa versiossa Gilgamesh piti tässä kohdassa puheen, jossa hän yllytti Enkidua matkaan ja muistutti, että jos hän kuolee, jälkipolvet kertovat hänen taistelustaan Humbabaa vastaan.
- II:62: Tässä kohdassa teksti on turmeltunut jo muinaisuudessa; rivi on säilynyt lähes kokonaisuudessaan, mutta tekstissä lukee: "uusi murtuma *qu ni* uusi murtuma [.....]" – säilyneen tekstin kopioija on työskennellyt jo itse osin turmeltuneen tekstin parissa, ja uskollisen kirjurin tavoin hän on kopioinut säilyneet kaksi kirjoitusmerkkiä (*qu, ni*) ja kirjoittanut molemmien puolin huomautuksen *hepi eshsu* "uusi murtuma".

Huolimatta siitä, että nykyihmisen kannalta Gilgamesh on muinainen teos, teoksella itsellään oli standardiversion laatimisen aikoihin jo huomattavan korkea ikä ja sitä välittivät eteenpäin huolellisen tieteellisen koulutuksen saaneet kirjuri. Gilgamesh ei ole kansaneepos vaan oppinut teksti.

- II:74: Standardiversiossa toinen taulu päättyy tähän. Muinaisbabilonialaisessa versiossa kuvataan toverusten matkaanlähtö.

KOLMAS TAULU

- III:6: Egalmah on Ninsunin temppeli Urukissa; kuninkaana Gilgamesh puhuttelee jumalatarta äitinään. Jatkossa kuvailtava Ninsunin pukeutuminen vastaa temppelissä todella suoritettuja menoja, joissa jumala(tar) puettiin ja kylvetettiin.
- III:15: Aia on Shamashin puoliso.
- III:32: Kohta tarjoaa selityksen sille, miksi orpolapsia kasvatettiin temppelissä; isäitön ja äiditön Enkidu on kaikkien orpojen esi-isä.
- III:45: Marduk, Babylonian valtionjumala, ei esiinny eepoksessa muualla. Useissa muissa eepoksissa, kuten luomiskertomuksessa *Enuma elish* "Kun ylhäällä", hän on syrjäyttänyt vanhemmat jumalat, mikä osoittanee, että Gilgamesh-eepoksen on mielletty saavuttaneen lopullisen ja suhteellisen vakiintuneen muotonsa ennen Babylonian hegemonian kehittymistä.

NELJÄS TAULU

- IV:3: Ympyrän sisällä nukkuminen on hyvin tunnettu maaginen rituaali. Seuraavat unet tunnetaan muinaishabylonialaisesta versiosta usein paremmin kuin standardiversiosta.
- IV:9: Gilgameshin ja Enkidun matkan etappeina ovat vuoristot, joiden nimiä on kuitenkin mahdoton rekonstruoida.
- IV:53-54: Näiden turmeltuneiden säikeistöjen merkitys on selvä; ne sisältävät toveruuden ja yhteistyön merkitystä korostavia viislausauksia, jonka kaltaiset olivat laajalle levinneitä muinaisessa Lähi-idässä (vrt. Saarnaaja 4:9-12).
- IV:63: Kasvien mehulla voiteleminen suo maagisen suojan Enkidulle.

VIIDES TAULU

- V:44: Nippur ja Sippar olivat Mesopotamian vanhoja kaupunkeja.
- V:62: "Kaikki seitsemän" viittaa Hunhaban seitsemään "vaatteeseen", jotka esiintyvät hänen personifioituina ominaisuuksinaan.
- V:63: Anunnakit on jumal-luokka (maan jumalat).

KUUDES TAULU

- VI:2: Koko kuudennessa taulussa Ishtar esiintyy kielteisessä roolissa.
- VI:12: Dumuzi (Tammus, Hes. 8:14) on sumerilaisissa tarinoissa Ishtarin nuori rakastettu. Dumuzi-kultissa keskeinen osa oli rituaalisella Dumuzin kuoleman itkemisellä; huomautettakoon ohimennen, että tämän kultin jälkiä tavataan vielä 900-luvulla Irakin alueella.
- VI:14: Silili, hevosten äiti, on jumalatar, joka tunnetaan vain Gilgameš-epoksesta.
- VI:17: Puutarhuri Ishullanu on paimenen tavoin Ishtarin kuolevaisia rakastajia.
- VI:21: Antu on Anun puoliso.
- VI:25: Ishtar uhkaa särkeä manalan portin.

SEITSEMÄS TAULU

- VII:13: Ebabbar on Shamashin temppeli Larsan kaupungissa.
- VII:21: Painava kultapatsas olisi votiivilahja, jonka tarkoitus olisi saada Enlil pyörtämään sanansa ja sallimaan Enkidun jäädä henkiin.

- VII:42: Myrskylintu on Anzu, myyttinen kotka, joka esiintyy lukuisissa mesopotamialaisissa teksteissä.
- VII:50: Kuningas Etana tunnetaan parhaiten yrityksestään nousta taivaaseen kotkan selässä, ks. Simo Parpola, *Etanan matka taivaaseen*, teoksessa: Tapani Harviainen (toim.), *Sana ja ruokokynä. Ulkoeurooppalaisen kirjallisuuden antologia* (Weilin+Göös 1988), s. 26-28.

KAHDEKSAS TAULU

- VIII:1: Kahdeksannen taulun ydin on Enkidun kuolinvalitusten ja hautaushrien kuvailu.
- VIII:13: Villiaasi on voiman ja viriiliyden symboli Lähi-idässä.

YHDEKSÄS TAULU

- IX:3: Sin on kuun jumala.

KYMMENES TAULU

- X:1: Myyttinen kapakanpitäjä Siduri asuu maailman reunalla.
- X:19: Muinaisbabylonialaisessa versiossa Siduri pitää pitkän puheen, jossa hän ylistää elämän arkisia iloja:

"Gilgamesh, minnekä kuljet?

Et sinä löydä etsimääsi;
kun jumalat loivat ihmiskunnan,
he säätivät kuoleman ihmisen kohtaloksi,
ottivat elämän itseään varten.

Gilgamesh, täytä vatsasi täyteen,
iloitse iltaisin, öin ja päivin.
Jokainen päiväsi olkoon juhla,
öin ja päivin tanssi ja leiki!

Olkoot vaatteesi vasta pestyt,
hiuksesi puhtaat, vartesi kylvetetty!
Katso lasta, jonka käsi on kädessäsi,
iloitkoon vaimo sinun sylissäsi!

Tämä on ihmisen osa
[.....]."

Katkelma on huomattavan samankaltainen kuin Saarnaajan kirjan luku 9, jakeet 7-9; molemmat ammentavatkin samasta itämaisestä viisaustraditiosta.

X:24: Mainitut "kiviset" on usein tulkittu kahdeksi kivipatsaaksi, mutta niiden tarkka merkitys jää yhä epäselväksi.

X:25: Tässä kohdassa teksti on ilmeisesti turmeltunut.

X:71-85: Kohta on aiemmin osittain käännetty suomeksi: Simo Parpola, *Gilgamesin hulluus*, teoksessa: Tapani Harviainen (toim.), *Sana ja ruokokynä. Ulkoeurooppalaisen kirjallisuuden antologia* (Weilin+Göös 1988), s. 38-39.

X:85: Mammitu on äitijumalatar.

YHDESTOISTA TAULU

XI:4: Säkeistöissä 4-55 kerrottu vedenpaisumuskertomus on alkuaan itsenäinen teos, joka akkadinkielisessä kirjallisuudessa tunnetaan nimellä *Atrahasis*. Kertomuksen varhainen sumerinkielinen esikuva on käännetty suomeksi: Simo Parpola, *Sumerilainen vedenpaisumuskertomus*, teoksessa: Tapani Harviainen (toim.), *Sana ja ruokokynä. Ulkoeurooppalaisen kirjallisuuden antologia* (Weilin+Göös 1988), s. 22-23.

XI:5: Ennugi on Sinin toinen nimi.

XI:6: Nishshiku on Ean toinen nimi. Ea tahtoo suojella palvelijaansa Utnapishtimia ja pelastaa ihmiskunnan. Vaikka jumalat ovat vannoneet pitävänsä vedenpaisumussuunnitelman salassa ihmisiltä, Ea kiertää valan puhuttelemalla ruokomajan seinää.

- XI:8: Apsu, sana, josta monen mutkan kautta tulee englannin *abyss* "syvyys", on primevaalinen valtameri, joka luomiskertomuksessa esiintyy personifioituna.
- XI:11: Ea on myös meren jumala.
- XI:24: On epävarmaa, jääkö Puzurkurgal maalle, jolloin "palatsi" viittaa Utnapishtimin taakseen jättämään omaisuuteen, vai onko hän päinvastoin laivan kapteeni, jolloin "palatsi" tarkoittaa Utnapishtimin laivaa itseään.
- XI:25: Shullat ja Hanish ovat Adadin apulaisia.
- XI:26: Errakal on manalanjumala Nergalin toinen nimi.
- XI:44: Jumalien halu kerääntyä uhraajan ympärille perustellaan Atrahasis-epoksessa paremmin: kun ihmiset olivat kuolleet, kukaan ei uhrannut nälkiintyneille jumalille.
- XI:52: Erra on nälänhädän ja kulkutautien jumala.
- XI:53: Vedenpaisumuskertomuksen itsenäisessä muodossa, josta Gilgamesh-epoksenkin tarina on peräisin, sankarin nimi on Atrahasis, ei Utnapishtim.

KAHDESTOISTA TAULU

- XII:1: Kahdennessatoista taulussa esiintyvät "pallo" ja "maila" (*pukku* ja *mekku*) ovat huonosti tunnettuja sanoja, jotka saattavat pikemminkin merkitä vannetta ja keppiä.
- XII:8: Ninazu on manalan kuningattaren, Ereshkigalin, poika.
- XII:14: Nanitar "Kohtalo" on Ereshkigalin apulainen ja toimii tavallaan kuoleman enkelinä. Asakku on taudin demoni.
- XII:16: Ekur on Enlilin temppeli Nippurissa.
- XII:31: Enkidun manalanäky liittyy pitkään taivas- ja manalakuvausten traditioon Lähi-idässä, ks. yleensä Jaakko Hämeen-Anttila, *Reunamerkinöjä. Esseitä ja käännöksiä Lähi-idän kirjallisuudesta* (Suomen Itämaisen Seuran suomenkielisiä julkaisuja 25, 1997), s. 239-265 ("Taivaan porteilta Helvetin kartanoihin").

6-lers Ob
Gilgameš

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

HELSINGIN YLIOPISTON KIRJASTO
HELSINGFORS UNIVERSITETS BIBLIOTEK
HELSINKI UNIVERSITY LIBRARY

KESKUSTAKAMPUKSEN KIRJASTO
CAMPUSBIBLIOTEKET I CENTRUM
CITY CENTRE CAMPUS LIBRARY

Maailman vanhin sankarieepos kertoo myyttisen kuningas Gilgameshin matkasta etsimään ikuista elämää. Kertomus "hänestä joka syvyidet näki" on myös avain assyrialaiseen uskonnolliseen ajatteluun: viisauden etsintä kuvaa mystikon tietä kohti täydellisyyttä.

Gilgamesh on osaksi ihminen, osaksi jumala. Gilgameshin haastajaksi taas luodaan villi, karvainen Enkidu, jonka vasta ilotyttö Shamhatin rakkaus houkuttelee ihmisten joukkoon.

Kaksintaistelun jälkeen vastapuolista tulee ylimmät ystävät. He joutuvat yhdessä vastatusten seetrimetsää vartioivan hirmuisen Humbaban kanssa, mutta vaarallisemmaksi osoittautuu rakkauden jumalatar Ishtarin dramaattinen rakkaus Gilgameshiin. Sen seurauksena Gilgamesh tutustuu kuolemaan ja suruun, ja joutuu matkustamaan tuonpuoleiseen saakka. Mutta saavuttaako hän kuolemattomuuden, kuten luomakunnan vedenpaisumukselta pelastanut jumala Utnapishtim?

Yli kolme vuosituhatta vanhan eepoksen on suomentanut suoraan akkadin kielestä professori Jaakko Hämeen-Anttila.

HY TAIDEHISTORIAN LAITOKSEN KIRJASTO

107 063 1938

sulava ja sen raikassanaisuus jättää
ille...

ava seikkailu, jota filosofiset

mietiskelysuvannot ystävydestä, elämän tarkoituksesta ja kaiken
katoavaisuudesta rytmittävät.

– Jari Ehrnrooth, HS